

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

BAKALÁŘSKÉ PREZENČNÍ STUDIUM

2013–2016

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Jakub Matyska

Vývoj Ukrajiny od Majdanu do anexe Krymu

(listopad 2013 – březen 2014)

Praha 2016

Vedoucí bakalářské práce: Ing. Jiří Šelder CSc.

JAN AMOS KOMENSKY UNIVERSITY PRAGUE

BACHELOR FULL-TIME STUDIES

2013-2016

BACHELOR THESIS

Jakub Matyska

**The Development of Ukraine from Majdan to the
Annexation of Crimea (January 2013 – March 2014)**

Prague 2016

The Bachelor Work Supervisor: Ing. Jiří Šelder CSc

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená bakalářská práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracoval samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpal, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použitých zdrojů.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne

Jakub Matyska

Poděkování

Děkuji panu Ing. Jiřímu Šelderovi CSc. za velmi aktivní a vřelý přístup při tvorbě bakalářské práce a za odborné informace, které autorovi práce ochotně poskytoval.

Anotace

Bakalářská práce se zabývá podrobnou analýzou vývoje Ukrajiny od Majdanu do anexe Krymu. Současně analyzuje vývoj novodobé Ukrajiny. Rozebírá také anexi Krymského poloostrova Ruskou federací, příčiny a následky, které plynou z této anexe Krymu.

Klíčová slova

Anexe Krymského poloostrova, Bezpečnost, demonstrace, Evropská unie a Ukrajina, historie, Majdan – revoluce, Ruská federace, rusko-ukrajinské vztahy, Ukrajina.

Annotation

This thesis deals with a detailed analysis of the development of Ukraine from Majdan to the annexation of the Crimea. It simultaneously analyzes the development of modern Ukraine and discusses the causes and consequences of the annexation of the Crimean peninsula by the Russian Federation.

Keywords

Annexation of the Crimean peninsula, demonstration, European union and Ukraine, History, Majdan – revolution, Russian federation, Russian – ukraine relations, security, Ukraine.

OBSAH

ÚVOD.....	8
1 HISTORICKÝ VÝVOJ UKRAJINY.....	10
1.1 Od Kyjevské Rusi po dvacáté století	10
1.2 Ukrajina ve 20. a 21. století	12
2 VÝVOJ NEPOKOJŮ NA MAJDANU.....	22
2.1 Leden – prosinec 2013	22
2.2 Leden – únor 2014	27
3 ANEXE KRYMSKÉHO POLOOSTROVA.....	42
3.1 Historie Krymu.....	42
3.2 Anexe Krymského poloostrova Ruskou federací.....	44
ZÁVĚR.....	53

ÚVOD

Bakalářská práce se zabývá událostmi, které nastaly v poslední době na území Ukrajiny. Téma je to velmi aktuální, což se stalo jedním z hlavních důvodů pro výběr tohoto tématu. Autor popisuje především období Majdanu a anexi Krymského poloostrova. V práci je věnována samostatná kapitola také historii Ukrajiny. Důvodem zařazení historie do samotné práce je především přímá návaznost současné situace Ukrajiny na minulost země. Současná Ukrajina je již od chvíle svého vzniku region, kde spolu soupeří východ a západ země. Východní oblasti Ukrajiny byly vždy orientovány na Rusko či Sovětský svaz a to jak po stránce politické nebo ekonomické, tak i po stránce kulturní. Shodný je i názor obyvatel východní Ukrajiny a obyvatel Ruska na historii. Dodnes se mnoho Rusů nemůže s osamostatněním Ukrajiny smířit a vnímá ji jako část svého území. Západní oblasti země jsou naopak orientovány na západní země a snaží se navázat co nejužší spolupráci s Evropou a Evropskou unií. Jejich pohled na historii je také odlišný. Objevuje se zde totiž snaha najít ukrajinské kořeny a ukrajinské milníky v historii, které dokázala sama Ukrajina, nebo státy, které se nacházely jejím dnešním územím. Rozdíl jsou i v přístupu ke kultuře, náboženství a v upřednostňování jazyka. Je tedy vidět, že stabilita Ukrajiny není zrovna velká a konflikty mezi částmi země se vyskytují neustále a vyskytovat budou.

Cílem práce je **podrobná analýza vývoje na Ukrajině od Majdanu v listopadu 2013 do anexe krymského poloostrova Ruskou federací v březnu 2014 a dopady tohoto vývoje na situaci v Evropě**. Pro získávání informací byla použita analytická metoda čili studium odborné literatury a dalších informačních zdrojů.

Práce je dělena do několika kapitol a podkapitol. Každá z nich řeší konkrétní problematiku. První kapitola je věnována historickému vývoji Ukrajiny. Především pak vývoji ve dvacátém století. Dvacáté století je totiž jedním z nejdůležitějších období pro problematiku řešenou v bakalářské práci. Druhá kapitola se věnuje Majdanu. Jeho průběhu, příčinám vzniku a následkům vyvolaných touto událostí. Třetí kapitola je věnována Krymskému poloostrovu. Stručně uvádí jeho historii a nejdelší část kapitoly

se zabývá samotnou anexí Krymu, průběhem anexe a následkům, které z toho pro Ukrajinu i pro Krymský poloostrov plynou.

Přínosem práce by mělo být hlavně celkové shrnutí problematiky zkoumaného období. Na téma Majdanu či anexe Krymského poloostrova není prozatím zpracováno mnoho prací, které by popisovaly ony události a případně se pokoušely zdůvodnit jejich příčiny. Dokonce ani historie Ukrajiny ve dvacátém století je zahrnuta pouze v malém počtu publikací, které byly přeloženy do českého jazyka a většinou je historie Ukrajiny pouze součástí nějaké další publikace, která se jí však primárně nevěnuje. Přínosem bude i opětovné připomenutí řešených událostí. Společenská poptávka po informacích z východní Evropy dnes již upadá a jen občas se dostanou záběry z Ukrajiny do zpráv či na titulní stránky novin. Stejně tak tomu je i s Krymem. Již se mu nikdo nevěnuje, protože to je vzato jako hotová věc, ale pro mnohé to rozhodně není akceptovatelné. Rebelové na Ukrajině drží území na východě země a i dnes tam válečný konflikt trvá. Příměří je opětovně narušováno a obě strany se přou, kdo toto příměří první porušil. To již však nikoho nezajímá. Málokdo mimo Ukrajinu ví o tom, kdo a kdy vlastně porušil mír a o Majdanu se dnes již nemluví vůbec. Přitom zůstává velké množství nezodpovězených otázek, na které se nehledá odpověď. Existuje mnoho nepotvrzených informací, ke kterým se nikdo nepřiznal. Týká se to například financování skupin na Majdanu a tak dále. Bakalářská práce má tedy nejenom shrnout problematiku historie Ukrajiny, Majdan a Krym, ale má za cíl i připomenout zmíněné události.

1 HISTORICKÝ VÝVOJ UKRAJINY

1.1 OD KYJEVSKÉ RUSI PO DVACÁTÉ STOLETÍ

Dějiny Ukrajiny byly dlouhou dobu pevně spjaty s okolními státy. Samostatné území Ukrajiny, jako takové, se začalo formovat až na začátku dvacátého století a nezávislý ukrajinský stát vznikl až v devadesátých letech dvacátého století – konkrétně roku 1991.

Prvním státním celkem na území dnešní Ukrajiny byla Kyjevská Rus. Kyjevská Rus vznikla v devátém století a zaujímala zhruba území dnešní Ukrajiny, Běloruska a evropské části Ruska. Hlavním městem, jak již z názvu plyne, se stal Kyjev. Obyvatele státu tvořili Slované a normanští Varjagové. Největšího rozkvětu bylo dosaženo v desátém století za vlády Vladimíra I. Země v tomto období prožívala kulturní, hospodářský i územní rozkvět. Rozvoji obchodu i kultuře bezesporu prospívaly styky s Byzantskou říší, které byly, ve větší míře, navázány na počátku dvacátých let desátého století. Vladimír I. vydal první zákoník a roku 988 přijal jako jediné státní náboženství křesťanství.¹ Stabilita Kyjevské Rusi přetrvávala až do třináctého století. Důvodem byl vpád mongolských kmenů, které se sice roku 1223 podařilo odrazit, ale jejich návrat v roce 1240 znamenal definitivní rozpad Kyjevské Rusi.²

Území Kyjevské Rusi a její obyvatelé se nyní museli podřídit novému státu a to Zlaté hordě. Pod nadvládou Zlaté hordy se situace obyvatel pochopitelně značně zhoršila. Nejlépe to bylo vidět v hospodářství. Za jednu z hlavních příčin zhoršení lze považovat vysoké daně. Proti vybírání daní se obyvatelé často bouřili, ale veškeré bouře byly rychle potlačeny. Na dobytá území Zlatá horda nedosazovala své vládcy, ale nechávala vládnout místní knížata. Ta mohla ovšem vládnout až po té, co jim to potvrdil chán, který byl jejich panovníkem. Zlatá horda byla bezesporu nejsilnějším státem ve východní Evropě. Změna nastala v první polovině čtrnáctého století. Důvodem se stala nestabilita na trůnu, na kterém se v krátkém období vystřídal hned několik panovníků.

¹ DĚJINY, *Ukrajina* [online]. [cit. 2016-01-06]. Dostupné z: <http://www.dejiny.cz/ukrajina/kyjevskarus.html>

² DĚJINY, *Ukrajina* [online]. [cit. 2016-01-06]. Dostupné z: <http://www.dejiny.cz/ukrajina/kyjevskarus.html>

Slabé vlády využila různá území pod správou Zlaté hordy a začala se od ní oddělovat. Velké nebezpečí znamenala také sílící moc menších knížectví, která pod ni spadala. Výsledkem všech nepokojů a problémů byla bitva na Kulikovském poli v roce 1380. Došlo ke střetu mezi moskevským knížetem Dmitrijem Donským a chánem Mamajem. Dmitrij Donský v bitvě zvítězil a osvobodil tak východní Evropu od nadvlády Zlaté hordy. Ta nakonec byla odsouzena k rozpadu. Nejmocnějšími státy se na východě Evropy staly Litevské a Moskevské knížectví.

Po rozpadu Zlaté hordy připadla severní a střední část dnešní Ukrajiny Litevskému knížectví a Bukovina Moskevskému knížectví. Na jihu země se vytvořil Krymský chanát, který existoval od roku 1441 do roku 1783, kdy byl anektován Ruskem.³ Ale podrobnější historie Krymu bude uvedena v poslední kapitole práce. Samostatné Litevské knížectví mělo vliv na území bývalé Kyjevské Rusi do roku 1569, kdy vznikla unie mezi Litevským knížectvím a Polským královstvím.⁴ Touto unií bylo prakticky Litevské knížectví k Polskému království připojeno. Obě země měly společného panovníka, měnu, společné nepřátele, a tak dále. Obyvatelé na Ukrajině odcházeli často do východních částí země. Tam se usazovali a věnovali se zemědělské činnosti. Vytvořilo se tak pro Polsko-litevský stát nárazníkové pásmo, které jej oddělovalo od Osmanské říše a Krymského chanátu. Právě východní oblasti často trpěli nájezdy Osmanů a Tatarů. Proti jejich vpádům byla vybudována řada pevností na ochranu území. Vojenská síla a vliv polské vlády však nebyla dostatečně silná, což na konci šestnáctého století vedlo k nepokojům především ze strany Kozáků. Vyvrcholením všech povstání bylo roku 1648 Kozácké povstání. Vedl jej Bohdan Chmelnický. Centrem Kozáků a tedy i celého povstání bylo město Sič. Povstání trvalo až do roku 1654.⁵ Nejprve byla snaha řešit nastalou situaci dohodou, která zaručovala určitou autonomii území. Dohoda však nikdy nebyla naplněna a povstání pokračovalo až do zmíněného roku 1654, kdy se proti Polskému království postavil i ruský car, tomu Kozáci odpřísáhli svou věrnost. Což vedlo až k rusko-polské válce. Situace se vyřešila až o třináct let později. Tehdy byl uzavřen mír mezi Polsko-litevskou unií a Ruskem.

³ MUNDO, *Krym-historie* [online]. [cit. 2016-01-06]. Dostupné z: <http://www.mundo.cz/krym/historie>

⁴ UKRAJINCI, *Stručná historie Ukrajiny v datech* [online]. © 2016 [cit. 2016-01-06]. Dostupné z: <http://www.ukrajinci.cz/cs/ukrajina/detail/strucna-historie-ukrajiny-vadatech/>

⁵ 30LETÁ VÁLKA, *Bohdan Chmelnický a potopa* [online]. © 2016 [cit. 2016-01-06]. Dostupné z: http://30letavalka.cz/index.php?route=module/blog/view&blog_id=11

Území Ukrajiny bylo nyní rozděleno řekou Dněpr. Východní oblast získalo Rusko, zbytek zůstal pod Polskou nadvládou. Rozdělení platilo až do trojího dělení Polska. Dříve bylo území mezi Ruskem a Polskem děleno řekou Dněpr. A při druhém dělení získalo Rusko i západní části Ukrajiny. Trojí dělení probíhalo mezi lety 1772 a 1795.⁶ Za důvod dělení lze označit slabou Polskou vládu, která nestačila reagovat na sílící moc šlechty. Také se málo věnovala mezistátním záležitostem. Což zapříčinilo právě toto dělení. O to se postaraly silnější okolní státy. Konkrétně Prusko, Rusko a Rakousko. Menší západní části Ukrajiny připadly Rakousku. Nastalo období nadvlády Ruska nad Ukrajinou. Toto období nebylo pro Ukrajinu nijak příznivé. Snahy o národní obrození byly tvrdě potlačeny, dokonce byl zakázán ukrajinský jazyk na školách. Úředním jazykem se stala ruština. Jednou z mála příznivých věcí pro obyvatelstvo Ukrajiny bylo zrušení nevolnictví v roce 1861.⁷ Situace rolníků tím však příliš zlepšena nebyla. Celkový hospodářský rozvoj Ukrajiny zaostával za ostatními zeměmi a rozvoj průmyslu nastal ve větší míře až v devadesátých letech devatenáctého století. Ovšem z vytěžených surovin, stejně jako z vypěstovaných plodin, mělo užitek hlavně Rusko, které je využívalo.

1.2 UKRAJINA VE 20. A 21. STOLETÍ

Na konci devatenáctého a na začátku dvacátého století se situace na Ukrajině začínala radikálně měnit. V různých částech země probíhal rozvoj různou rychlostí. Zatím co některé části se prudce rozvíjely, tak na některých místech byl rozvoj značně zpomalen. Tyto proměny se týkaly nejenom politické či kulturní oblasti, ale postupně se začaly změny projevovat v průmyslu. Na počátku dvacátého století významný průmyslový rozvoj zaznamenal Donbas, ve kterém se zpracovávala a těžila železná ruda. Většina obyvatel Ukrajiny byla ale stále zaměstnána v zemědělství. Bylo to zhruba o šest sedmin populace. Rozvoj měst byl prakticky vždy přímo úměrný rozvoji

⁶ KUCER, M. *Polsko – historie* [online]. [cit. 2016-01-06]. Dostupné z: <http://www.infoglobe.cz/polsko-historie>

⁷ DĚJINY, *Ukrajina* [online]. [cit. 2016-01-06]. Dostupné z: <http://www.dejiny.cz/ukrajina/ruska-nadvlada.html>

průmyslu v dané oblasti. Výjimkou byl Kyjev, který se staral spíše o správní záležitosti. Nejlépe na tom tedy byli obyvatelé měst. Jejich obyvatelstvo ale představovali z naprosté většiny Rusové. Rusové měli výrazný podíl i na zemědělství v zemi, protože velkostatkáři vlastnili zhruba polovinu ukrajinské orné půdy. Ukrajinské obyvatelstvo žijící na venkově mělo k dispozici jen velmi omezené finanční prostředky a lidé většinou sotva přežívali. Dalším problémem pro Ukrajinu byla negramotnost. Vydávání tiskovin v ukrajinském jazyce bylo stále zakázáno a ve školách se učilo i nadále rusky. Z toho plyne, že až tři čtvrtiny ukrajinského obyvatelstva neumělo číst ani psát. Politické strany začaly vznikat zhruba kolem roku 1900. Olexandr Bojko říká že „*první se začali organizovat představitelé radikálně demokratických kruhů inteligence; v roce 1900 byla v Charkivě někdejšími studentskými radikály z devadesátých let založena Revoluční ukrajinská strana (Revolucijna ukrajins'ka partija – RUP)*“⁸. Později vznikla Ukrajinská lidová strana, Ukrajinská sociálně demokratická dělnická strana. Nejprve politické strany vznikaly dělením RUP a všechny z počátku působily v ilegalitě. Od roku 1905 byly strany legální a součástí programu každé ze stran bylo získání autonomie na Rusku. Roku 1907 musely strany přejít znovu do ilegality díky působení ruských extrémních stran.⁹ Posilování ukrajinské kultury a separatistické tendence totiž byly pro ruské obyvatelstvo nepřijatelné. Rusové začali vyvíjet nátlak na ruskou vládu, aby zasáhla. Ta s nimi sdílela obavy o celistvost Ruska. Reakce byla taková, že znovu došlo k zákazu užívání ukrajinského jazyka jak na školách, tak například i v tisku. Nyní tedy ukrajinské politické strany nebojovaly pouze s opozicí, ale znovu se zákazy a se zatýkáním svých členů.

První světová válka přinesla na Ukrajinu zkázu a absolutní destabilizaci země. Západ jejího území byl jedním z bojišť války a ukrajinské politické strany a hnutí byly tvrdě postihovány za činnost proti Rusku. Jejich představitelé byli zavíráni ve větší míře, než tomu bylo před válkou. V období první světové války však vznikla i první ukrajinská republika. Prezidentem Ukrajinské lidové republiky se stal Mychajlo Hruševskij. Andrej Zubov říká „*V letech 1917-1920 se na území Ukrajiny vystříдалo více než deset různých vlád. V dubnu 1918 provedl s podporou Německa státní převrat Pavlo Skoropadskij, generál carské svity, velitel jednoho z gardových ruských pluků a bohatý*

⁸ BOJKO, O. *Nejnovější dějiny Ukrajiny*. 1. vyd. Jota, s. r. o., Brno 1997, s 20. ISBN 80-7217-7

⁹ DĚJINY, *Ukrajina* [online]. [cit. 2016-01-06]. Dostupné z: <http://www.dejiny.cz/ukrajina/ruska-nadvlada.html>

statkář. Rozpustil Centrální radu, sesadil zvoleného prezidenta Lidové Ukrajiny profesora Hruševského a vyhlásil Ukrajinský stát v čele s hetemanem, jimž se stal on sám¹⁰. Nadvládu nad Ukrajinou převzalo Německo a režim Pavla Skoropadského. Německá okupace vedla k vytvoření mnoha partyzánských oddílů. Jejich počet se stále zvyšoval díky neschopnosti Skropadského utvořit dostatečně silnou ukrajinskou armádu. Zformovaly se i povstalecké skupiny, které bojovaly proti vládě. S těmi se nedokázala vláda dlouhá léta efektivně vypořádat. Roku 1918 nakázal Lenin vytvořit na Ukrajině bolševickou vládu. Ta praktikovala stejnou politiku, jako moskevská. Měla za cíl boj proti povstaleckým skupinám a snažila se o převzetí moci.

Konec první světové války pro Ukrajinu rozhodně ukončení bojů neznamenal. Po porážce ústředních mocností byla Ukrajina obsazena polskou armádou, kterou nakonec vytlačila rudá armáda. Místo sjednocení a vytvoření samostatného ukrajinského státu byla Ukrajina v roce 1918 znovu rozdělena. Československo získalo Podkarpatskou Rus a Rumunsko Bukovinu. Olexandr Bojko uvádí „V letech 1919-1920 byla Ukrajina zahlcena takovým rozsahem anarchie, že jeho obdobu těžko hledat jinde po Evropě po celé dvacáté století. Šest různých armád si zde konkurovalo a střídavě získávalo moc nad jednotlivými částmi země; vedle ukrajinské armády Direktoría to byla Rudá armáda, vojska Dohody, vojska ruských bělogvardějců, polská armáda; tou šestou se staly neorganizované, ale početně mohutné jednotky anarchistů¹¹. Následné boje mezi armádou Polska a rudou armádou, které byly ukončeny v roce 1920, znamenaly, že Polsku připadla západní část Ukrajina, ale největší část ukrajinského území se stala sovětskou republikou. Pro ukrajinské obyvatelstvo znamenala nadvláda Sovětského svazu pohromu. Dvacátá a třicátá léta byla typická omezováním ukrajinské kultury i jazyka. Dalším problémem byl hladomor, který byl v roce 1921 doprovázen abnormálním suchem. Příčinou hladomoru byl s největší pravděpodobností velký vývoz obilí za hranice. Některé zdroje uvádějí, že na následky hladomoru mezi lety 1921-1923 zemřelo přes 235 tisíc osob. Další hladomor na Ukrajině nastal v letech 1932-1933.¹² Tento hladomor se od toho předchozího lišil tím, že byl zcela evidentně vyvolán úmyslně Stalinovou politikou kolektivizací zemědělství, výrazného omezení obchodu

¹⁰ ZUBOV, A. a kol. *Dějiny Ruska 20. Století – I. díl*. 1. vyd. Argo, Praha 2015, s 589. ISBN 978-80-257-0964-1

¹¹ BOJKO, O. *Nejnovější dějiny Ukrajiny*. 1. vyd. Jota, s. r. o., Brno 1997, s 43. ISBN 80-7217-7

¹² ZIEGLER, A. *Hladomor na Ukrajině v letech 1932-1933* [online]. [cit. 2016-01-06]. Dostupné z: <http://dejinyasoucasnost.cz/archiv/2009/4/clovek-citi-stale-jenom-hlad/>

v rolnických oblastech a došlo i ke změně zásobovacího systému. Údaje o obětech hladomoru se značně liší. Po studiu různých zdrojů autor práce uvádí, že celkový počet obětí se pohybuje mezi 3 a 6 miliony.¹³ Stalin se v třicátých letech snažil o likvidaci ukrajinské inteligence a uvěznil i velký počet rolníků.

Nepopsatelnou katastrofou byla pro Ukrajinu i druhá světová válka. V jejím důsledku sice Ukrajina získala zpět Podkarpatskou Rus (od Československa), Bukovinu, Besarábii (od Rumunska), Volyň a Halič (od Polska), ale zaplatila za to obrovskou daň. Mezi roky 1941 a 1944 bylo ukrajinské území okupováno německou armádou.¹⁴ Ta zde zprvu byla mnohými vítána, protože odstranila krutý stalinistický režim. Ovšem velmi rychle se ukázalo, že nacistický režim lepší nebude. Začalo systematické vyvražďování Židů. Ukrajina musela Německo zásobovat surovinami. Což pro ni ovšem byl značný problém. Stalin si uvědomil porážku Sovětského svazu na Ukrajině a při ústupu z ní praktikoval taktiku spálené země. Cíleně likvidoval cokoliv, co by nacistům mohlo přinést užitek. Například doly, elektrárny, sklady, továrny, ale i zásoby. Právě taktika spálené země ještě umocnila nenávist ukrajinského obyvatelstva k Sovětskému svazu. Do Německa však neproudily pouze suroviny, ale na nucené práce bylo odvečeno více než dva miliony lidí. Všechny zmíněné faktory vedly k vytvoření rozsáhlé sítě odbojářů. Ovšem ta byla po celé období okupace tvrdě pronásledována a trestána. Pokud se někdo na odboji podílel, nebo partyzánům pomáhal, byla vyvražděna celá rodina případně i vesnice. V prvních dvou letech nebyl odboj příliš dobře organizován. Okupační vláda tak proti němu mohla rychle a efektivně zasahovat. Druhé dva roky se situace začala měnit a partyzánské oddíly působily nepříteli značné ztráty. Jako příklad můžeme uvést ničení železničních tratí a silničních i železničních mostů. Partyzáni se nakonec spojili v Ukrajinskou povstaleckou armádu (UPA). Důležitou součástí odboje byla kromě partyzánů i Organizace ukrajinských nacionalistů (OUN). Nejslavnějším představitelem OUN je bezesporu Steapn Bandera. On a jeho přívrženci zastávali názor, aby se sama Ukrajina postavila na odpor proti všem nepřátelům a vybojovala si samostatnost. Druhá část OUN chtěla vyhlásit samostatnost s pomocí Německa. Především Banderovci jsou dodnes rozporuplnou skupinou. Jedni je vnímají jako hrdiny a druzí zase jako bezcitné

¹³ DĚJINY, *Ukrajina* [online]. [cit. 2016-01-06]. Dostupné z: <http://www.dejiny.cz/ukrajina/soucast-sovetskeho-svazu.html>

¹⁴ UKRAJINCI, *Stručná historie Ukrajiny v datech* [online]. © 2016 [cit. 2016-01-06]. Dostupné z: <http://www.ukrajinci.cz/cs/ukrajina/detail/strucna-historie-ukrajiny-vadatech/>

vrahy, kteří udělají pro vznik samostatné Ukrajiny cokoliv. S příchodem rudé armády se snažili probít do Francie, kde chtěli najít útočiště a poukázat všem na problémy Ukrajiny. K jejich velkému zklamání nejevil o Ukrajinu ve Francii nikdo zájem. Ukrajinští partyzáni měli v druhé světové válce pozoruhodnou pozici. Bojovali nejprve proti ruské, pak proti německé a nakonec opět proti ruské armádě. Druhá světová válka byla dalším obdobím, jehož průběh a výsledek neskončil pro ukrajinské obyvatelstvo příznivě. Zanechala za sebou přes 7,5 milionu mrtvých, naprosto zničenou a rozvrácenou zem a navíc na Ukrajině opět vládl Sovětský svaz.¹⁵

V roce 1946 vypukl na Ukrajině další hladomor zapříčiněný jak poválečnou krizí v zemi, tak i dalším velkým suchem a úroda klesla o více jak padesát procent. Hladomor byl sice poměrně snadno řešitelný, ale Stalin měl jiné priority.¹⁶ Rusko mělo obrovské zásoby zlata, stříbra a platiny, ty však pro řešení nastalé krize bylo zakázáno využívat (nákup obilí). Ministr zásobování Duvinskij opakovaně naléhal a prosil Stalina, aby zasáhl. Ten ho však nevyslyšel. A protože chtěl ukázat rozvoj poválečného hospodářství, tak dokonce zrušil lístkový systém, což mělo opět katastrofální následky. Média v Sovětském svazu o hladomoru musela uvádět nepravdivé údaje, nebo úplně mlčet. Hladomor nebyl jediným faktorem, který sužoval obyvatelstvo. Opakovaně se rudá armáda střetávala s oddíly Banderovců a s dalšími povstaleckými skupinami. Ty na Ukrajině působily zhruba až do roku 1950.

V padesátých letech dále pokračovala sovětizace Ukrajiny a tvrdý boj proti opozici pomocí informátorů. Nejvýznamnější událostí se však stalo darování Krymského poloostrova Ukrajině roku 1954. Nikita Chruščov ho daroval při příležitosti třístého výročí připojení Ukrajiny k Rusku. Připojení vyvolalo velké napětí, protože Krym obývalo hlavně ruskojazyčné obyvatelstvo. Území Krymského poloostrova se po rozpadu Sovětského svazu stalo velmi problematickou oblastí, která byla nakonec znovu anektována Ruskou federací.¹⁷ Nikita Chruščov věděl, že díky darování Krymu Ukrajině může vzniknout napjatá situace, ale počítal, že případné problémy by se

¹⁵ ŠAJTAR, J. *Stručná chronologie dějin Ukrajiny – země, která se proměnila v peklo* [online]. © 1. 2. 2014 [cit. 2016-01-06]. Dostupné z: <http://www.reflex.cz/clanek/historie/54222/strucna-chronologie-dejin-ukrajiny-zeme-ktera-se-promenila-v-peklo.html>

¹⁶ UKRAJINCI, *Stručná historie Ukrajiny v datech* [online]. © 2016 [cit. 2016-01-06]. Dostupné z: <http://www.ukrajinci.cz/cs/ukrajina/detail/strucna-historie-ukrajiny-vadatech/>

¹⁷ ZILYNSKYJ, B., MAGOCSI, P. *Dějiny Ukrajiny*. 1. vyd. Praha 2015, s 376. ISBN 978-80-7106-409-1

v rámci Sovětského svazu vyřešily. Nepočítal tedy s variantou rozpadnutí Sovětského svazu.

Šedesátá a sedmdesátá léta byla obdobím pronásledování ukrajinských disidentů a všech členů opozičních hnutí. Časté bylo zatýkání a věznění. Docházelo také k posilování ruské menšiny na ukrajinském území v důsledku modernizace Ukrajiny. Do velkých měst přicházelo obrovské množství ruských dělníků, kteří se zde trvale usazovali. To znamenalo posílení ruské kultury a dochází k sovětizaci. Ruština je preferována na úřadech, v kultuře, v tisku, a tak dále. Pouze rusky mluvící obyvatelé mohli získat lepší pracovní pozice, a pokud byl alespoň jeden člen nejbližší rodiny Rus, tak bylo možné pro členy rodiny změnit si národnost na sovětskou. Ovšem příchod těchto lidí a silnější upřednostňování ruské kultury mělo za následek rychle narůstající protiruské nálady u Ukrajinců. Nejsnáze pozorovatelné to bylo v místech, kam proudilo nejvíce ruských dělníků. Období především sedmdesátých a osmdesátých let se neslo v duchu narůstajících protiruských nálad. Jako přínos můžeme označit to, že se Ukrajinci opět začali hrdě hlásit ke své národnosti a to hlavně v oblastech, kam přišlo nejvíce obyvatel z Ruska. Protiruské postoje pak dále výrazně vzrostly po havárii v jaderné elektrárně Černobyl 26. 4. 1986. Samotná havárie způsobila absolutní zkázu zasažených oblastí. Došlo k zamoření radioaktivním spadem a vysídlena musela být oblast o rozloze několika desítek kilometrů. Následky jsou patrné dodnes a do bezprostřední oblasti Černobylu je možný vstup pouze s ochranným oblekem. Havárie však protiruské nálady nevyvolala. Ty byly vyvolány snahou sovětské vlády o její utajení.¹⁸

Ke konci osmdesátých let dochází k postupnému uvolňování režimu. Uvolňována je cenzura a jsou propuštěni političtí vězni.

V roce 1989 bylo oficiálně zformováno Lidové hnutí Ukrajiny za přestavbu (RUCH), probíhaly rozsáhlé stávky horníků v Donbasu proti režimu a byl schválen zákon, který udělal z ukrajinštiny státní jazyk. Dělníkům vadila hlavně stagnace hospodářství a zbídačení obyvatelstva, z čehož vinili současný ekonomický a politický systém.

16. července roku 1990 byla Nejvyšším sovětem přijata Deklarace o státní suverenitě Ukrajiny. Rok 1991 byl rokem velkých změn pro Ukrajinu a znamenal definitivní

¹⁸ DĚJINY, *Ukrajina* [online]. [cit. 2016-01-06]. Dostupné z: <http://www.dejiny.cz/ukrajina/povalecny-vyvoj.html>

rozpad Sovětského svazu.¹⁹ Po prvním referendu to tak ale nevypadalo. V březnovém referendu obyvatelstvo rozhodovalo o dvou otázkách. Zaprvé byli obyvatelé dotazováni, zda považují za nutné zachovat Svaz sovětských socialistických republik. Zadruhé, zda obyvatelé chtějí, aby byla Ukrajina součástí Svazu sovětských suverénních republik. Přes 70% voličů se vyslovilo pro zachování Sovětského svazu a více než 80% chtělo, aby byla Ukrajina součástí Svazu sovětských suverénních republik. V průběhu roku 1991 se situace radikálně změnila. V Moskvě moc získali liberálové, které považovala ukrajinská vláda za nedůvěryhodné. Tyto události vyvolaly vyhlášení nového referenda o samostatnosti a prezidentské volby. 1. prosince proběhlo referendum. Hlasovat přišlo zhruba 84% voličů a 90,3% bylo pro nezávislost Ukrajiny.²⁰ Vítězem prezidentských voleb byl vyhlášen Leonid Kravčuk, který získal více než 61% hlasů.²¹ Hned po vzniku samostatného státu musela Ukrajina řešit několik vážných problémů. Ukrajinská samostatnost nebyla pro mnoho Rusů akceptovatelná a pochopitelná. Vždyť Ukrajina byla součástí Ruska zhruba 350 let, mají podobný jazyk, kulturu i historii. Autor práce při analýze zdrojů narazil na názor, že nemalá část ruského obyvatelstva vnímala odtržení Ukrajiny pouze jako dočasný jev a domnívala se, že se časem znovu k Rusku připojí. Další konflikty mezi Ruskem a Ukrajinou vznikaly postupně. Jako příklad můžeme uvést velmi nejasné hranice mezi oběma státy. Ukrajinci a ruskojazyčné obyvatelstvo na Ukrajině sice měli společné některé hodnoty, ale názor na ně se rozcházel. Například názory na historii, spojence, jazyk a i náboženství začalo v zemi vyvolávat konflikty mezi východem a západem země. Nalezení společného názoru se stalo klíčovou otázkou pro udržení celistvosti Ukrajiny. V současné době se ukazuje, že společná řeč nalezena nebyla a konflikt na Ukrajině dokonce přerostl v ozbrojený konflikt.

Rozdíly mezi západem a východem, případně i jihem země byly následující. Obyvatelstvo východní Ukrajiny mělo silný vztah k Rusku, protože zde významné procento populace tvořili buď etničtí Rusové, nebo potomci ze smíšených manželství.

¹⁹ ŠAJTAR, J. *Stručná chronologie dějin Ukrajiny – země, která se proměnila v peklo* [online]. © 1. 2. 2014 [cit. 2016-01-06]. Dostupné z: <http://www.reflex.cz/clanek/historie/54222/strucna-chronologie-dejin-ukrajiny-zeme-ktera-se-promenila-v-peklo.html>

²⁰ ZUBOV, A. a kol. *Dějiny Ruska 20. Století – II. díl*. 1. vyd. Argo, Praha 2014. ISBN 978-80-57-0921-4

²¹ KOPEČEK, L. *Formování politických stran na Ukrajině v letech 1988 až 1994*. [online]. [cit. 2016-01-06]. Dostupné z: <http://www.politologickycasopis.cz/userfiles/file/1998/1/1998-1-18-Kopeček-Formování%20politických%20stran%20na%20Ukrajině%20v%20letech%201988%20až%201994.pdf>

Vliv to mělo například na jazyk. Tito obyvatelé považovali za svůj národní jazyk ruštinu. V náboženství hrála hlavní roli pravoslavná církev. Celkové myšlení a politické názory na východě Ukrajiny byly převzaty z dob Sovětského svazu. Východní obyvatelé považovali za potřebné, aby byly zachovány diplomatické vztahy s Ruskem, které se mělo stát hlavním spojencem. Pochopitelně tedy odmítali postupné přibližování k západním mocnostem. Podobné názory sdílelo obyvatelstvo i v některých jižních oblastech země. Obyvatelé západních částí Ukrajiny mluvili ukrajinsky. Měli silné nacionální citění. Chtěli zcela samostatnou Ukrajinu bez větší politické spolupráce s Ruskem. Naopak by se, dle jejich názoru, měla Ukrajina orientovat na západní státy a hledat v nich nové spojence. Rozdíly panovaly i ve víře. Západní oblasti se hlásily k řeckokatolické církvi. Pokud vyznávali pravoslaví, tak rozhodně se rozhodně hlásili ke kyjevskému patriarchátu a ne k moskevskému, jako východ a jih země.

Ani tehdejší vláda, ani prezident nedokázal vyřešit obtížnou vnitřní situaci a to jak situaci v hospodářství, tak konflikt mezi ruskými a ukrajinskými obyvateli země. Olexandr Bojko uvádí „*V červnu až červenci 1994 proběhly prezidentské volby. Ve druhém kole vyhrál Leonid Kučma dvaapadesáti procenty hlasů nad dosavadním prezidentem Kravčukem s pětačtyřiceti procenty. Jak prezidentské, tak i parlamentní volby byly silně poznamenány tendencí voličů hlasovat ani ne tak za nové politiky, jako především proti dosavadní politice státu. Voliči tedy dali najevo, že žádají radikální změny*“²². Nový prezident musel okamžitě řešit problémy týkající se Doněcké oblasti a Krymu. Ukrajina ve špatné ekonomické situaci zoufale potřebovala Doněckou oblast, protože se zde vytvářela velká část HDP celé země. V roce 1993 vyhlásili doněčtí horníci stávkou a vznesli několik požadavků. Příkladem může být požadavek na zavedení druhého státního jazyka, kterým se měla stát ruština, udělení částečné autonomie Doněcké oblasti a především obnovení hlavně hospodářských vztahů s Ruskem. Požadavky horníků částečně plnil nový prezident Leonid Kučma, který měl v prezidentských volbách ve východních oblastech země jednoznačnou podporu. Naopak na západě vyhrával s jasnou převahou Leonid Kravčuk. Za prezidenta Kučmy došlo opět k výraznému rozdělení země na východ a západ. Kučma zavedl ruštinu jako druhý státní jazyk a došlo ke zlepšení ukrajinsko-ruských vztahů. To se projevilo

²² BOJKO, O. *Nejnovější dějiny Ukrajiny*. 1. vyd. Jota, s. r. o., Brno 1997, s 247-248. ISBN 80-7217-7

zejména v květnu 1997, kdy byla podepsána smlouva o přátelství a spolupráci. Smlouva je důležitá hlavně z toho důvodu, že Rusko poprvé uznalo hranice Ukrajiny. Kučma musel v roce 1994 řešit ještě jeden problém a tím byla krize na Krymském poloostrově. Ještě před rozpadem Sovětského svazu proběhlo na Krymu referendum, ve kterém voliči hlasovali o získání samostatnosti pro Krym. Navíc v roce 1994 byla schválena ústava směřující k samostatnosti. Andrej Zubov uvádí „*Krize však trvala až do léta 1995. Novému prezidentovi Ukrajiny, Leonidu Kučmovi, se podařilo dosáhnout zrušení krymské legislativy, odporující ukrajinské ústavě*“²³.

Devadesátá léta poznamenala i velká korupce, neprůhledné manipulování s lístky voličů a střety mezi vládnoucí stranou a opozicí, jež často končily politickými skandály. Na čas došlo i k přerušování spolupráce s Ruskem, což mělo za následek krach mnoha podniků těžkého průmyslu, které byly závislé na dodávkách surovin z Ruska. Ukrajinská ekonomika se opírala z velké části o produkci těchto podniků a jejich krach znamenal i propad ekonomiky. Složitou ekonomickou situaci se Kučma rozhodl řešit jmenováním Viktora Juščenka jako předsedu vlády. Stalo se tak roku 1999. Juščenko byl považován za schopného reformátora a ekonoma. Měl tedy Ukrajině pomoci z obtížné ekonomické situace. Mezi Kučmou a Juščenkem však rychle začaly vznikat rozpory. Následkem toho byla v roce 2001 vyjádřena Juščenkově nedůvěra vládě. Ve volbách o rok později ovšem znovu zvítězil Juščenko, ale byla proti němu utvořena dostatečně silná koalice. Novým předsedou vlády se tak stal Viktor Janukovič. Za dob Janukovičovi vlády se situace pomalu začínala zlepšovat a to hlavně díky vysoké ceně oceli na světovém trhu, vládním reformám a opětovným sblížením s Ruskem.

Nové prezidentské volby se konaly roku 2004.²⁴ Rozhodovalo se v nich nejenom o to, kdo se stane novým prezidentem, ale také o to, jakým směrem bude Ukrajina nadále směřovat. Stáli proti sobě Janukovič s podporou Ruska a Juščenko s podporou západních států. Volby vyhrál Janukovič, ale okamžitě se proti výsledkům voleb začaly konat protesty. Juščenkovi příznivci se sjeli do hlavního města, aby tak vyjádřili svou podporu. Juščenko se dokonce prohlásil prezidentem. Opačná situace byla na východě země, kde obyvatelé pořádali velké demonstrace na podporu Janukoviče. Juščenka

²³ ZUBOV, A. a kol. *Dějiny Ruska 20. Století – II. díl*. 1. vyd. Argo, Praha 2014, s 695. ISBN 978-80-57-0921-4

²⁴ ZUBOV, A. a kol. *Dějiny Ruska 20. Století – II. díl*. 1. vyd. Argo, Praha 2014, s 693-710. ISBN 978-80-57-0921-4

kromě západu podporovali i diplomaté, novináři a televize. Konflikt se měl řešit právní cestou. Na základě pravomoci Ústřední volební komise byl prezidentem ustanoven Viktor Janukovič, ale soud nařídil projednání stížnosti opozice. Nakonec dospěl k rozhodnutí, že volby neprobíhaly odpovídajícím způsobem. V nových volbách vyhrál s 52% hlasů Juščenko. Tyto události vešly ve známost jako Oranžová revoluce, díky barvám Juščenka. Dnes se však ví, že celá tato revoluce byla předem připravovaným aktem západu. Zejména pak Spojenými státy. Novou předsedkyní vlády byla jmenována Julia Tymošenková. Prioritou nové vlády bylo především sblížení s Evropskou unií a NATO a vstup do zmíněných organizací. Problémem se staly čistky ve vládě a podpora pouze sympatizantů prezidenta a vlády. Ti byli dosazováni do předních pozic a funkcí. Události na Ukrajině vyvolaly odezvu v Rusku. To prudce zvýšilo cenu ropy a plynu, což vedlo k opětovnému zhoršení vztahů.

2 VÝVOJ NEPOKOJŮ NA MAJDANU

2.1 LEDEN – PROSINEC 2013

Je velmi obtížné určit přesné datum, které by určovalo počátky nepokojů. Autor práce se rozhodl uvést čtvrtek 21. listopadu 2013. V tento den totiž vláda Ukrajiny oznámila zastavení přípravy k podpisu asociační dohody s Evropskou unií. Odůvodňovala to nevýhodností dohody pro Ukrajinu, ale nevyloučila, že by se k přípravám v budoucnu mohla opět vrátit. To by ovšem nastalo až v době, kdy se ekonomická situace na Ukrajině zlepší. Zároveň vláda vyslovila přání, aby se ustanovila tříčlenná komise, která bude řešit ekonomickou situaci. V komisi měli být zástupci jak Ukrajiny, tak i Ruska a Evropské unie.²⁵ Ukrajina si ve své ekonomické situaci totiž nemohla dovolit zhoršení vztahů s Ruskem, protože by přišla o nejvýznamnějšího ekonomického partnera. K tomu by mohlo dojít po podepsání již zmíněné asociační dohody. Je důležité si uvést, co bylo obsahem asociační dohody. Předmětem bylo především politické přidružení Ukrajiny k Evropské Unii, což by znamenalo volný obchod a další cestu k novým reformám a opatřením, které by měly za cíl postupně začlenit Ukrajinu do Evropské unie. Otázkou ale bylo, komu se dohoda vyplatí více a to hlavně v oblasti volného obchodu. Zboží putující z Evropské unie do Ruska, totiž podléhalo důsledné kontrole a byla na něj uvalena vysoká cla. Tyto problémy zboží z Ukrajiny nemělo, protože Ukrajina a Rusko spolu měly uzavřené smlouvy o volném obchodu. Pro podnikatele z Evropské unie by tedy stačilo převézt zboží na Ukrajinu a dále ho vyvážet dle dohody mezi Ukrajinou a Ruskem jako ukrajinské zboží. Důležité je uvést, že naprostá většina zboží z Ukrajiny je vyvážena do Ruska. Pokud by byl vývoz ohrožen, nebo pokud by na ukrajinské zboží byla uvalena stejná cla, jako na zboží

²⁵ LIDOVKY. CZ, ČTK. *Ukrajina stopla integraci do EU. Jdeme správným směrem, řekl Janukovyč* [online]. 21. 11. 2013 [cit. 2015-12-25]. Dostupné z: http://www.lidovky.cz/ukrajina-stopla-integraci-do-eu-jdeme-spravnym-smerem-rekl-janukovyc-12n-/zpravy-svet.aspx?c=A131121_155645_In_zahranici_msl

z Evropské unie, znamenalo by to další propad ukrajinské ekonomiky.²⁶ Navíc by po podepsání asociační dohody musela Ukrajina provést další opatření a reformy, aby se přiblížila členství v EU a to v její situaci rozhodně nebylo jednoduché. Odložení dohody se, s ohledem na ekonomickou situaci státu, dá označit za poměrně pochopitelný krok. Navíc jsou státy, které již řadu let podobné dohody s Evropskou unií mají, avšak členy nejsou a nevypadá to, že se to v nejbližší době změní. Například Turecko. Ovšem odmítnutí dohody označila opozice dokonce jako vlastizrada a ukrajinská veřejnost to vnímala stejně.

Dne 22. listopadu 2013 opozice v čele s vězněnou Julijí Tymošenkovou a Vitaliem Kličkem vyzývá lidi k demonstracím proti vládě a za podepsání asociační dohody (jedním z bodů asociační dohody bylo propuštění Tymošenkové, která byla odsouzena na sedm let za údajné zneužití pravomoci, ke které došlo při nákupu plynu z Ruska). Znovu se rozpoutávaly slovní přestřelky mezi Moskvou a Evropskou unií. Docházelo k opětovnému obviňování, kdo vlastně Ukrajinu vydírá. Evropská unie silně tlačila vládu k podpisu dohody. Na druhou stranu Rusko hrozilo zastavením plynu pro Ukrajinu.²⁷ Rozděleno bylo i obyvatelstvo. Ruští obyvatelé pochopitelně vítali rozhodnutí vlády na odložení podpisu, kdežto Ukrajinci její odložení nesli velmi těžce.

První významný protest se uskutečnil v pondělí 25. listopadu. Demonstranti se shromáždili v centru Kyjeva a někteří aktivisté se pokusili napadnout sídlo vlády. Jejich útok byl zastaven policií. Kromě protestů opozice zformovala požadavky pro vládu. Jednalo se o demisi vlády, vyhlášení předčasných voleb a o podepsání asociační dohody. Krátce po zahájení protestů se k protestujícím přidali ukrajínští studenti. Právě proti zhruba tisícovce studentů byl veden první aktivní zásah policie. Stalo se tak v pátek 30. listopadu. Demonstranti byli nad ránem obklíčeni policejními jednotkami a mnoho z nich bylo zatčeno či utrpěli zranění. Agresivní zásah se dočkal okamžité kritiky ze západu i ze strany opozice. Protestovalo se nejenom v Kyjevě, ale i v dalších ukrajinských městech. V těch byly ale protesty zakazovány, natož aby tam vznikala stanová městečka, jako právě v centru Kyjeva. Bylo tomu tak především na východě

²⁶ PAVLÍČEK, T., ČTK. *Ukrajina se vrací do náruče Moskvy. Tymošenková svolává lidi do ulic* [online]. 22. 11. 2013 [cit. 2015-12-25]. Dostupné z: http://www.lidovky.cz/ukrajina-se-vraci-do-naruce-moskvy-tymosenkova-svolava-lidi-do-ulic-111-/zpravy-svet.aspx?c=A131122_083053_In_zahranici_msl

²⁷ SPENCEROVÁ, T. *Ukrajina ustupuje od bran Unie. Je to problém?* [online]. 22. 11. 2013 [cit. 2015-12-25]. Dostupné z: <http://www.literarky.cz/politika/svet/16317-ukrajina-ustupuje-od-bran-unie-je-to-problem?format=pdf>

země. Tvrdé zásahy policie vedly demonstranty k tomu, aby si opevnili své stanové tábory ve městech. Janukovič se snažil vzniklou situaci uklidnit. Ujišťoval Ukrajince, že k podepsání dohody později dojde, ale Evropa se musí zavázat k pomoci pro Ukrajinu.²⁸ Bylo však již pozdě a demonstranti požadovali podepsání ihned.

Na počátku prosince opoziční představitelé svolávali obyvatele, aby přijeli demonstrovat do Kyjeva proti vládě a prezidentu Janukovičovi. Protestů se zúčastnilo až 350 000 lidí.²⁹ Nejenom že budovali barikády, ale povedlo se jim obsadit i radnici a zablokovat sídlo vlády. Budovy parlamentu nakonec musela před demonstranty chránit policie. Mnozí z demonstrantů nocovali v Kyjevě na Náměstí Nezávislosti (Majdanu). Poprvé se zde objevuje z úst představitelů opozice slovo Majdan, které nakonec dalo název celému období revolučních událostí. Je to lidové označení pro centrum Kyjeva čili Náměstí Nezávislosti. Vláda však stála za svým a odmítala se vzdát. 4. prosince se nepovedlo opozici vynutit si demisi vlády a demonstrantů v centru Kyjeva zbylo už jen několik tisíc. Ty však osobně přišli podpořit někteří ministři zahraničí států účastnících se na summitu OBSE. Předmětem summitu byla pochopitelně situace na Ukrajině. Evropští představitelé byli ujišťováni, že k podepsání asociační dohody určitě dojde, ale až po té, co bude zlepšena ekonomická situace Ukrajiny. Demonstranti a představitelé opozice povzbuzení projevením podpory ze strany západu a osobní návštěvou některých evropských politiků, svolali na neděli 8. prosince do centra Kajeve další demonstraci. Do té se zapojili statisíce lidí. Barikády nyní nebyly pouze na náměstí, ale demonstranti obsadili a zablokovali i celou vládní čtvrť. Na to reagovala policie povoláním posil. Reagoval na to i prezident Janukovič. Ten přistoupil na návrh opozice k jednání a hledání kompromisu. K jednání mezi Janukovičem a opozicí nakonec nedošlo. Svou neúčast na zasedání opozice zdůvodnila tím, že nebyl jasně stanovený program a její požadavek, aby byli pozváni i představitelé Evropské unie. K rozhodnutí se nezúčastnit přispěl i zásah z 9. prosince proti sídlu opoziční strany Vlast. Policie vtrhla do budovy a začala zabavovat veškeré materiály a techniku, kterou považovala za potřebnou pro stranu. Policie však nezasahovala pouze proti politické opoziční straně, ale ve vládní

²⁸ ČLOVĚK V TÍSNI. *Přehled politických událostí na Ukrajině – listopad a prosince 2013* [online]. [cit. 2015-12-25]. Dostupné z: <https://www.clovekvtsini.cz/cs/clanky/prehled-politickyh-udalosti-na-ukrajine-listopad-a-prosinec-2013>

²⁹ LIDOVKY. CZ., ČTK. *Opozice vyzývá Ukrajince, aby přijeli do Kyjeva. Jde o osud země, burcuji předáci* [online]. 1. 12. 2013 [cit. 2015-12-25]. Dostupné z: http://www.lidovky.cz/opozice-vyzyva-ukrajince-aby-prijeli-do-kyjeva-jde-o-osud-zeme-burcuji-predaci-1y0-/zpravy-svet.aspx?c=A131201_202526_ln_zahranici_oka

čtvrťi, v součinnosti s vojáky, rozebrala barikády. To donutilo demonstranty, aby se stáhli na Náměstí nezávislosti, které zůstávalo stále opevněné.³⁰ Nyní proti sobě stály tváří v tvář dvě strany. Policisté, kteří čekali na pokyny, co s demonstranty na náměstí a demonstranti, kterých bylo na Náměstí Nezávislosti několik tisíc.

Ke střetu došlo v noci z 10. na 11. prosince. Několik stovek policistů se pokusilo vytlačit demonstranty z náměstí. Akce začala mezi první a druhou hodinou ráno a ukončena byla až v dopoledních hodinách. Policistům se podařilo zlikvidovat pouze malou část barikády a několik stanů. Jinak demonstranti Majdan ubránili. Ubránili i budovu radnice, která měla být policisty také vyklizena. Náměstí tedy zůstalo pod nadvládou demonstrantů.³¹

12. prosince se tedy mohla konat další demonstrace, které se zúčastnily desetitisíce lidí. Obavy z opětovných zásahů policie vedly k vytvoření nových barikád. Ty místy dosahovaly až pěti metrů a vznikaly jak přímo na náměstí, tak i kolem něho. Výsledkem demonstrací bylo další jednání mezi Janukovičem a opozicí. Evropská unie vydala prohlášení, kde požaduje, aby byla ihned vyslána na Ukrajinu delegace, která by měla komunikovat s ukrajinskou vládou a snažit se vyřešit nastalou situaci. Nelze opomenout, že ne všichni souhlasili s připojením k Evropské unii a pořádaly se i demonstrace, jejichž účelem bylo vyjádření podpory vládě. Nebyly to malé protesty. Jednalo se většinou o tisíce až desetitisíce lidí. Ti se obávali, že po připojení k Evropské unii bude Ukrajina oslabena a její už tak dost špatná ekonomická situace se ještě zhorší. Demonstranti na provládních demonstracích pocházeli především z východu země a z řad ruskojazyčného obyvatelstva. Na neděli 15. prosince svolala opozice do Kyjeva další demonstraci. Zúčastnilo se jí zhruba 200 000 lidí.³² Požadavky demonstrujících byly stále stejné. Požadovali odstoupení vlády, podepsání asociační dohody a zahájení dalších jednání, která by zemi přiblížila k Evropské unii.

³⁰ ČESKÁ TELEVIZE. Ukrajina: *Policie vytlačila demonstranty od sídla vlády* [online]. 9. 12. 2013 [cit. 2015-12-25]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/1060010-ukrajina-policie-vytlacila-demonstranty-od-sidla-vlady>

³¹ ČLOVĚK V TÍSNI. *Přehled politických událostí na Ukrajině – listopad a prosinec 2013* [online]. [cit. 2015-12-25]. Dostupné z: <https://www.clovekvtsni.cz/cs/clanky/prehled-politickych-udalosti-na-ukrajine-listopad-a-prosinec-2013>

³² LIDOVKY. CZ., ČTK. *V Kyjevě přišlo podpořit přidružení k EU přes 200 tisíc lidí* [online]. 15. 12. 2013 [cit. 2015-12-26]. Dostupné z: http://www.lidovky.cz/v-kyjeve-prislo-podporit-pridruzeni-k-eu-pres-200-000-lidi-plu-zpravy-svet.aspx?c=A131215_133312_In_zahranici_kys

V týdnu od 16. do 22. prosince proběhlo pro Ukrajinu několik významných jednání. Viktor Janukovič se v Moskvě sešel s Vlasimirem Putinem a vyjednal Ukrajině výrazně nižší ceny za plyn a finanční pomoc. Jednání sice částečně pomohla ekonomice země, ale opozice a demonstranti jednání vnímali jako opětovné připoutání k Rusku a snahu o vzdálení od Evropy. Viktor Janukovič naopak tvrdil, že podepsané dohody se týkají pouze ekonomických záležitostí a jejich význam nijak neohrozí přiblížování k Evropské unii. Vyzval také demonstranty, aby zmírnili své protesty a počkali na nové prezidentské volby, kde rozhodnou o novém prezidentovi země. Reagoval i na návštěvy evropských a amerických politiků na Náměstí Nezávislosti. Zdůrazňoval, aby se do záležitostí Ukrajiny nikdo nevměšoval, protože je velmi důležité, aby si takovéto problémy vyřešila země sama. Za prezidenta se postavila i vláda. Ta zdůrazňovala především ekonomickou výhodnost dohod uzavřených s Ruskem. Ruští představitelé opakovaně kritizovali představitele Evropské unie za jejich postoje k situaci na Ukrajině a k Rusku. Je nutné připomenout, že část demonstrantů i v tomto týdnu zůstala na Náměstí Nezávislosti a opakovaně protestovali proti prezidentu Janukovičovi, podepsaným dohodám i vládě. Od počátku týdne ale protestujících postupně ubývalo a vypadalo to na uklidnění situace. Novou masivní vlnu protestů rozpoutal případ Čornovolová. Teťjana Čornovolová, opoziční novinářka, která shromažďovala materiály o předních vládních činitelích, byla totiž 25. prosince napadena neznámou skupinou a utrpěla mnohačetná poranění. Jednalo se o velmi aktivní členku opozice a často se zúčastňovala i protestů. Protest za napadenou novinářku proběhl 29. prosince za účasti desetitisíců lidí.³³ Ke konci roku a na počátku ledna 2014 byla situace na Ukrajině klidnější. Byl to však klid před bouří, protože největší vlna násilí byla zahájena právě v lednu.

³³ LIDOVKY. CZ., ČTK. *Ukrajinci vyšli znovu do ulic. Tentokrát za napadenou novinářku* [online]. 29. 12. 2013 [cit. 2015-12-26]. Dostupné z: http://www.lidovky.cz/desetitisice-ukrajincu-protestovaly-proti-napadeni-novinarky-psa-/zpravy-svet.aspx?c=A131229_122833_ln_zahranici_ttr

2.2 LEDEN – ÚNOR 2014

V lednu začala být situace pro demonstranty kritická. Policejní zásahy se tentokrát nevyhnuly ani Jurijovi Lucenkovi, což v té době byl významný organizátor a představitel opozice. Útok proti němu vyvolal nové demonstrace. 16. ledna se totiž oficiálně vše začalo řídit vládním zákazem demonstrací v centru města. Ten měl platit až do 8. března. Demonstrující občané se tak pochopitelně a oprávněně začali obávat tvrdších zásahů policie. Dne 16. ledna byl upraven i trestní zákoník. Policie může zasahovat proti všem demonstracím, jež nebyly povoleny, může postihovat stavění stanů, blokování vstupů do vládních budov, a tak dále.³⁴

Je otázkou, na kolik zpřísnění trestního zákoníku popudilo demonstranty, ale koncem ledna se začínají objevovat radikálně a bojovně naladěni demonstranti, kteří opakovaně vyvolávají potyčky s policejními silami. Zákonem bylo dále upraveno, že si demonstranti nesmí na protestních akcích zahalovat tváře. Provokatéři však byli vždy zahalení, měli k dispozici jednoduché zbraně a většinou i štíty. Do policejních jednotek házeli dlažební kostky, zápalné lahve, dělobuchy a další pyrotechniku. Obavy z provokatérů měla opozice od počátku protestních akcí. Opakovaně zdůrazňovala, aby protesty probíhaly pokojně a nebylo užíváno násilí. Po opakovaných policejních útocích a bez naděje na zlepšení politické situace na Ukrajině došlo k radikalizaci dalších účastníků demonstrací. Opoziční představitelé se je opakovaně snažili uklidňovat a ve svých prohlášeních neustále zdůrazňovali poklidnou formu protestu. Někteří z nich dokonce při potyčkách s policií stáli mezi davem a příslušníky bezpečnostních složek a snažili se celou situaci uklidnit. Ale bylo již pozdě. Neochota, s jakou tito radikálně naladěni jedinci poslouchali příkazy opozičních představitelů, nabízí myšlenku, zda vůbec patřili k demonstrujícím, nebo zda patřili alespoň někteří z nich k silám, které někdo zaplatil, aby došlo k násilným střetům. Ty totiž rozhodně nemohly demonstrujícím ani opozici pomoci k dosažení jejich cílů. Nejenom opozice, ale i Evropská unie a Spojené státy násilné střety okamžitě odsoudily a vyzvaly k ukončení násilí. Mezi protestanty však již byly utvořeny skupiny, které vyvolávaly střety s policií

³⁴ LIDOVKY. CZ., ČTK. „Černý čtvrtek Ukrajiny.“ *Parlament nabídl vládě metlu na demonstranty* [online]. 16. 1. 2014 [cit. 2015-12-26]. Dostupné z: http://www.lidovky.cz/ukrajinsky-parlament-schvalil-rozpor-a-upravu-trestniho-zakoniku-bez-ohledu-na-namitky-opozice-i4f-/zpravy-svet.aspx?c=A140117_111128_In_zahranici_msl

a postoje opozice se jim zdály příliš umírněné. Organizovaly samy protesty a to hlavně pochody k sídlu parlamentu. Na jejich protestech bylo zcela zřejmé, že o klidné a nenásilné protesty nepůjde. Všichni byli vyzbrojeni čímkoli, co se jim povedlo najít. Proti radikálním skupinám složky policie zasahovaly především slzným plynem, nebo obušky, došlo i na ohlušující granáty a gumové projektily.

K extrémní radikalizaci demonstrantů dochází zhruba od 20. ledna. V noci z úterý 21. ledna na středu 22. ledna došlo k nejostřejším střetům mezi přívrženci radikální opozice a policejními složkami.³⁵ Radikálové vytvořili nové barikády na různých místech v centru města. Barikády tvořily pytle s pískem a vraky aut. Na mnohých fotkách a záběrech z barikád je vidět, že mezi barikádami a policejními oddíly ještě leží vrstva hořících pneumatik. Na barikádách probíhaly nejostřejší střety. Policisté se v noci opakovaně pokoušeli vytlačit radikály. To se jim povedlo až v ranních hodinách (22. ledna). Noční pouliční boje si kromě nespočtu zraněných vyžádaly i první lidské oběti. Dva radikálové byli zastřeleni. Použití střelných zbraní proti civilnímu obyvatelstvu zvedlo vlnu kritiky ze všech stran a Viktor Janukovič na to reagoval pozváním představitelů opozice k jednání. Pro tu znamenalo jednání určitou naději a částečné vítězství, protože Janukovič dříve zásadně odmítal jednání s opozičními představiteli. Pro jednání s nimi určil jednací komisi. Tu opozice ale neuznala a nechtěla s ní komunikovat. Jednání s Janukovičem se zúčastnil Vitalej Kličko (vůdce strany UDAR = Ukrajinská demokratická aliance za reformy), Arsenij Jaceňuk (předseda opoziční strany Vlast) a Oleg Ťahybok (vůdce nacionální strany Svoboda). Jednalo se několik hodin, ale nic konkrétního se nevyřešilo. Opozice se začala obávat také vyhlášení výjimečného stavu, což by znamenalo použití vojenské techniky a armády proti demonstrujícím. V průběhu dne byly zveřejňovány zprávy o dalších mrtvých demonstrantech. Oficiálními zdroje však stále potvrdily pouze dva mrtvé. Večer se několik desítek tisíc lidí sešlo znovu na Majdanu. Vitalij Kličko je seznámil s výsledky jednání a dodal, že jednání budou pokračovat.³⁶ 23. ledna Jednal Viktor Janukovič s předsedou parlamentu Volodymyrem Rybakem. Janukovič žádal o svolání schůze

³⁵ LIDOVKY. CZ., ČTK. *V Kyjevě zuří pouliční války, umírají lidé. Kličko jedná s Janukovyčem* [online]. 22. 1. 2014 [cit. 2015-12-27]. Dostupné z: http://www.lidovky.cz/v-kyjeve-zuri-poulicni-valka-umiraji-lide-klicko-jedna-s-janukovycem-1ia-/zpravy-svet.aspx?c=A140122_073003_in_zahranici_oka

³⁶ ČTK. *Janukovyč couvl, kvůli krizi v Kyjevě svolává poslance* [online]. 23. 1. 2014 [cit. 2015-12-27]. Dostupné z: <http://zpravy.aktualne.cz/zahranici/janukovy-couvli-kvuli-krizi-v-kyjeve-svolava-poslance/r~a9e93d0c844b11e391b80025900fea04/>

parlamentu, na které se budou projednávat požadavky opozice a situace celého státu. Rybak oznámil, že se schůze uskuteční příští týden. Požadavky opozice zahrnovaly například zrušení nově přijatých zákonů proti demonstracím, okamžité odstoupení předsedy parlamentu Volodymyra Rybyka a volbu nového předsedy, předčasné parlamentní a prezidentské volby, amnestii pro účastníky demonstrací, kteří v jejich průběhu byli zatčeni. Předseda parlamentu Rybak návrh na schůzi přijal. Jejím největším odpůrcem byl ukrajinský premiér Mykola Azarov. Ten naprosto nesouhlasil, aby docházelo k jednání s opozicí a projednávání jejich požadavků. Protestanty opakovaně označoval za teroristy. Byl radikálním zastáncem názorů, které přibližovaly Ukrajinu směrem k Rusku a to jak v ekonomické, tak i v politické rovině. Jeho až nenávistný postoj vůči demonstrujícím byl hlavním důvodem, proč demonstranti a opozice požadovali jeho okamžité odstoupení.

Ještě v průběhu dne, čtvrtka 23. ledna, proběhlo další jednání mezi zástupci opozice a prezidentem Viktorem Janukovičem. Hlavně díky iniciativě Vitalie Klička bylo po dobu jednání uzavřeno mezi příslušníky policie a demonstranty příměří. 24. ledna veřejnost dostala informace o výsledcích jednání. Ty nebyly nijak příznivé, protože prezident odmítl vyhovět většině požadavků. Opozice na to reagovala výzvou demonstrujících, aby neustupovali a pokračovali v protestech. Jediným úspěchem jednání bylo potvrzení, že se v úterý 28. ledna uskuteční schůze parlamentu. To znamenalo možný konec vlády, zrušení zavedených zákonů a splnění některých dalších požadavků.³⁷ Jak bylo již uvedeno, tak výsledky jednání s prezidentem Janukovičem demonstranti nevnímali jako vítězství. Došlo k zabrání dalších vládních budov a k revoluci se díky těmto událostem připojila i města na západě Ukrajiny. Tamější povstalci zabírali správní budovy jednotlivých oblastí a bez většího odporu je dokázali udržet. Ukazuje se zde opět rozdělení země plynoucí z historie. Zatímco západ země revoluci bouřlivě podporoval a protesty proti vládě byly časté, na východě země protesty probíhaly s menší intenzitou a v nesrovnatelně menším měřítku. Ještě během noci na 25. ledna došlo k dalším významným střetům mezi policií a radikálními

³⁷ AKTUALNE.CZ. *Jednání nikam nevedou, přiznal na Majdanu Kličko* [online]. 24. 1. 2014 [cit. 2015-12-27]. Dostupné z: <http://zpravy.aktualne.cz/zahranici/jednani-nikam-nevedou-priznal-na-majdanu-klicko/r~6d4c197284bf11e39d22002590604f2e/>

demonstranty.³⁸ Nejspíše se jednalo o reakci na neúspěšná jednání s prezidentem Janukovičem. Dav házel na policejní jednotky dlažební kostky, zapálené předměty a pyrotechniku. Během dne pak podlehl zraněním po střetech s policií další demonstrant.

K bojům mezi policií a radikálními demonstranty došlo i v noci ze soboty 25. ledna na neděli 26. ledna. Cílem radikálů se stala dokonce jedna z budov, kde měli sídlo policisté. Při útoku byla rozbita okna v budově a dovnitř radikálové házely zápalné lahve a další pyrotechniku. Policisté neúspěšně odráželi útoky a nakonec museli z budovy ustoupit. V budově bylo zřízeno další ze sídel demonstrantů. V ostatních částech země se protesty a nevole k současné vládě a prezidentovi projevovaly obsazováním správních budov. Zhruba mezi 25. a 26. lednem už protivládní síly ovládaly celý západ země. Dosud vládnoucí Strana regionů zde neměla prakticky žádnou podporu. Obsazením správních úřadů přišla i o moc. Janukovičova neschopnost a neochota vlády najít jakékoliv řešení krizové situace vedly k rozšíření protivládních demonstrací i na východě země.³⁹ Zprvu byly demonstrace tvrdě potlačovány a byly menšího charakteru. Ovšem nyní se přidávalo stále více lidí a je možné zde registrovat opakované pokusy o obsazení vládních budov. Tato snaha se však s úspěchem ve většině případu neseskala. Pro budoucí vývoj Ukrajiny je důležité se zmínit, že za Janukovičem a vládou stála celá Doněcká, Charkovská a Luhanská oblast a Krymská autonomní republika. Zmíněné oblasti zásadně odmítaly revoluci a po ní se za podpory Ruska rozhodly bojovat minimálně za federalizaci ukrajinského území. Boje probíhají do dnešních dnů. Krym nakonec Rusko dokonce anektovalo. Ale právě nyní je prvně zřetelně vidět, jak nejednotná bude Ukrajina po revoluci. Je evidentní, že provládní regiony určitě nebudou chtít fungovat pod novou vládou.

Zlomovým okamžikem v celé revoluci na Ukrajině se staly události před koncem ledna. Vládní činitelé i prezident Janukovič dospěli k názoru, že vyhoví několika požadavkům opozice. Ta tak dosáhla prvních výraznějších úspěchů. 28. ledna nabídl premiér Mykola Azarov svou rezignaci a prezident Janukovič ji přijal. Odešel tak

³⁸ NOVINKY, ČTK. *Krize na Ukrajině pokračuje, Füle jedná v Kyjevě* [online]. 25. 1. 2014 [cit. 2015-12-27]. Dostupné z: <http://www.novinky.cz/zahranicni/evropa/325586-krize-na-ukrajine-pokracuje-fule-jedna-v-kyjeve.html>

³⁹ ČTK. *Opozice ovládá západ Ukrajiny, oheň vzpoury se šíří i na východ* [online]. 27. 1. 2014 [cit. 2015-12-27]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/opozice-ovlada-zapad-ukrajiny-dk6-/zahranicni.aspx?c=A140127_145655_zahranicni_ert

nejenom předseda vlády, ale skončila celá vláda.⁴⁰ Dalším požadavkem opozice bylo zrušení nově přijatých zákonů namířených proti demonstrantům. Příkladem můžeme uvést zákon na upravení činnosti občanských sdružení, zákon zakazující používání masek na demonstracích a mnohé další. Požadavku na propuštění zadržených demonstrantů bylo vyhověno schválením amnestie. Čekalo se pouze na podpis prezidenta. Demonstranti vyhovění jejich požadavků přivítali. Jeden z hlavních bodů ale splněn nebyl. Požadovali ještě odchod prezidenta Janukoviče. Ten zatím ze svého postu odejít nehodlal. Schválené požadavky nebyly přijaty jako vítězství, ale pouze jako krok k němu. Lidé zůstávali dále v ulicích, ale zdálo se, že se situace bude dále zklidňovat.

V pátek 31. ledna ukrajinský prezident Viktor Janukovič podepsal všechna parlamentem schválená rozhodnutí (požadavky demonstrantů). Při podepisování požadavků ale vznesl svou podmínku. Demonstranti musí do patnácti dnů vyklidit všechny vládní budovy, které při demonstracích obsadili.⁴¹ S ohledem na obsazení vládních budov apelovali na Janukoviče i zástupci armády a ozbrojených složek. Ti požadovali, aby prezident vydal nařízení, která by vedla ke stabilizaci země za pomoci armády. Opozice zásadně nesouhlasila s Janukovičovou podmínkou, aby vyklidila vládní budovy a vyslovila obavy z násilného zákroku armády a ozbrojených složek proti demonstrantům a z vyhlášení výjimečného stavu. V prvních únorových dnech několikrát zasedal parlament. Hlavním bodem jednání byla změna ústavy. Opozice chtěla prosadit omezení moci prezidenta a požadovala, aby měl parlament větší roli při sestavování vlády. Reforma ústavy nepřišla ani po druhém zasedání a v zemi opět začalo vzrůstat napětí. To ještě více podpořil výbuch bomby v Domě odborů, což bylo jedno z hlavních sídel demonstrantů. Výbuch vážně zranil dva lidi. Navíc pokračovala neochota vlády rychle vyřešit krizi a projednat reformu ústavy. Navrhla totiž, aby byla vytvořena speciální komise, která se bude zabývat zmiňovanou reformou. Opozice si pravděpodobně byla lépe vědoma narůstajícího tlaku a žádala vládu o okamžité řešení krize. Sestavování komise a její následnou činnost označila za příliš zdoluhavé řešení. Za primární problém při projednávání ústavní reformy byla označena neschopnost vlády

⁴⁰ PAVLÍČEK, T., ČTK. *Demise Azarova nestačí. Musí odejít i prezident Janukovyč, volá Kličko* [online]. 28. 1. 2014 [cit. 2015-12-27]. Dostupné z: http://www.lidovky.cz/janukovyc-prijal-demisi-vlady-parlament-zrusil-kontroverzni-zakony-12n-/zpravy-svet.aspx?c=A140128_093435_In_zahranici_msl

⁴¹ REUTERS., ČTK. *Ukrajinský prezident Janukovyč podepsal amnestii pro demonstranty* [online]. 31. 1. 2014 [cit. 2015-12-28]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/ukrajinsky-prezident-janukovyc-podepsal-amnestii-pro-demonstranty-1il-/zahranicni.aspx?c=A140131_141335_zahranicni_aha

a opozice dohodnout se na konkrétním programu jednání.⁴² To mělo za následek, že ve čtvrtek 6. února, šéf parlamentu nejenom nezahájil schůzi, ale zrušil i páteční jednání a odložil další projednávání reformy na další týden. Na to reagovali demonstranti pochodem k vládní čtvrti. Vyjadřovali tak svůj nesouhlas s pomalým postupem parlamentu.⁴³

Bojovné náladě Ukrajinců přispěla i uniklá nahrávka mezi náměstkyní amerického ministra zahraničí Victorií Nulandovou a americkým velvyslancem na Ukrajině Geoffreyem Payttem. Nulandová v ní opakovaně a s použitím vulgárních výrazů popisuje postupy Evropské unie na Ukrajině a i celkovou situaci. Proti zveřejněné nahrávce okamžitě vystoupili vrcholní zástupci Evropské unie. Nelichotivé výrazy byly namířeny i proti práci Catherine Ashtonové, která byla na Ukrajinu vyslána jakožto evropská ministryně zahraničí, aby pomohla se sestavováním nové vlády a s reformami. Záznam byl zveřejněn 7. února. O jeho pravosti se vedly spory stejně tak, jako o tom, kdo ho vlastně zveřejnil. Americké ministerstvo zahraničí nahrávky komentovat nechtělo. Sama Nulandová se za své výroky omluvila, čímž ukončila debaty o jejich pravosti.⁴⁴ Západní média začala okamžitě obviňovat Rusko ze zveřejnění nahrávky, protože právě jemu by se hodilo nejvíce, kdyby došlo ke zhoršení vztahů mezi Evropskou unií a Spojenými státy. Rusko zveřejnění nahrávky odmítalo.

V pátek 14. února bylo definitivně oznámeno propuštění dříve zadržených demonstrantů. Propuštění schválil prezident Janukovič už na začátku měsíce, ale až nyní došlo k propuštění všech zadržených. Proti všem ale ještě nebylo zrušeno trestní stíhání. Zastavení stíhání nabídla prokuratura výměnou za opuštění vládních budov a rozebrání alespoň části barikád. Stalo se tak 15. února.⁴⁵ Opoziční demonstranti vyklidili dlouho obsazenou ulici Hruševského a budovu magistrátu. V neděli 16. února proběhla na

⁴² LIDOVKY. CZ., ČTK. „Klauniáda“ v parlamentu: Ukrajina marně čeká na reformu ústavy [online]. 5. 2. 2014 [cit. 2015-12-29]. Dostupné z: http://www.lidovky.cz/klauniada-v-parlamentu-ukrajina-marne-ceka-na-reformu-ustavy-p5m-/zpravy-svet.aspx?c=A140205_141243_in_zahranici_msl

⁴³ LIDOVKY. CZ., ČTK. V kyjevském ústředí explodovala bomba. Skrývala se pod nápisem „léky“ [online]. 6. 2. 2014 [cit. 2015-12-29]. Dostupné z: http://www.lidovky.cz/v-kyjevskem-ustredi-explodovala-bomba-skryvala-se-pod-napisem-leky-1f8-/zpravy-svet.aspx?c=A140206_141308_in_zahranici_msl

⁴⁴ HÁJEK, A. Washington se omluvil za sprostřárny na adresu EU a zlobí se na Rusy [online]. 7. 2. 2014 [cit. 2015-12-29]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/ukrajina-nulandova-do-prdele-s-eu-d48-/zahranicni.aspx?c=A140207_111107_zahranicni_aha

⁴⁵ LIDOVKY. CZ., ČTK. Protestující v Kyjevě začali rozebírat barikády, předají i radnici [online]. 15. 2. 2014 [cit. 2015-12-30]. Dostupné z: http://www.lidovky.cz/protestujici-v-kyjeve-zacali-uvolnovat-obsazene-objekty-pm0-/zpravy-svet.aspx?c=A140215_142531_in_zahranici_mct

Majdanu další demonstrace. Její účast nebyla tak hojná, jako u předchozích setkání. Stále ale šlo o desetitisíce lidí. Menší účast mohly ovlivnit ústupky opozice ohledně vyklizení obsazených budov a pozic ve městě a rozebírání barikád. Vůdci opozice informovali o snaze prosadit ústavní reformy, sestavit novou vládu a vynutit si splnění slibu na zastavení trestního stíhání již propuštěných demonstrantů.

Když už se zdálo, že je konflikt přesunut převážně do politické roviny a demonstranti rozebrali část barikád, byla rozpoutána nová vlna střetů. Události od 18. února jsou v historii zapsány jako nejtragičtější v celé revoluci. V noci z úterý 18. února na středu 19. února podnikly policejní složky útok na demonstrující, kteří setrvali na téměř rozebraných barikádách. Policisté byli rozhodnuti vytlačit demonstranty z jejich pozic nejen na barikádách, ale i z Náměstí nezávislosti. Několik barikád policisté překonali. Demonstranti se stáhli více do centra města a v centru Kyjeva znovu hořely pneumatiky oddělující obě strany. Opakované střety si vyžádaly několik lidských životů na obou stranách a stovky zraněných. Šlo zatím o nejtvrdší střet mezi oběma stranami od začátku revoluce.⁴⁶

Další oběti a množství zraněných hlásili lékaři po následujících střetech s policií. Tentokrát radikálové zaútočili přímo na hlavní sídlo Strany regionů. Policisté při zásazích použili gumové projektily, vodní děla, ohlušující a kouřové granáty, slzný plyn a pochopitelně hrubou sílu. Demonstranti nejčastěji do davu policistů házeli dlažební kostky, zápalné lahve, dělobuchy a hořící předměty. Ozbrojeni byli štíty, pákami, tyčemi či obušky. Dokonce jsou na obou stranách zaznamenány ztráty na životech způsobené ostrou municí. Několik lidí bylo zcela evidentně zastřeleno nebo podlehlo střelným zraněním. Střelné zbraně užívaly obě strany. Demonstranty nakonec opět uchránil oheň. Před barikádami na Majdanu byl vytvořen široký pás hořících pneumatik, který chránil náměstí. Demonstranti všemi směry vyzívali své stoupence, aby je přijeli podpořit na Majdan. V sídle odborů, které bylo i jedním z hlavních sídel demonstrantů, v noci vypukl velký požár. Budova byla z velké části zničena a navíc ve vnitřních prostorách stále zůstávali lidé. Ti se snažili utéci z budovy z vyšších pater pomocí okapů a lan, jak je vidět na natočených záznamech. Hasičský sbor pochopitelně zasáhnout nemohl, protože přístup na náměstí znemožňovaly barikády a hořící

⁴⁶ ŽILKOVÁ, V. *Kyjev se změnil v peklo. Vláda povolala armádu, rozvědka viní opozici* [online]. 19. 2. 2014 [cit. 2015-12-30]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/peklo-na-zemi-v-kyjeve-0ul-/zahranicni.aspx?c=A140219_094256_zahranicni_vez

pneumatiky. Muselo se počkat, až oheň sám uhasne. 19. února ráno vládl v ulicích Kyjeva relativní klid. Opozice byla vyzvána, aby do pěti hodin odpoledne situaci uklidnila, jinak není vyloučeno, že policisté zaútočí znovu.⁴⁷ V průběhu dopoledne bylo oznámeno, že noční střety nepřezilo dvacet šest osob. Na střet reagovala celá Ukrajina. Policie povolala do Kyjeva posily. Opoziční demonstranti vytvářeli kolony na důležitých pozemních komunikacích, aby tak ztížili cestu policistů k Majdanu. Byla povolána i pětadvacátá výsadková brigáda o síle zhruba pěti set mužů. Západní regiony země revoluci nejenom podporovaly, ale například ve Lvově sympatizanti revoluce obsadili správní úřady a v jiných městech se konaly mohutné protesty. Policisté se dokonce v některých městech, například v Ternopilu, přidali na stranu demonstrantů. Boje probíhaly nejenom na ulicích, ale i v parlamentu. Opozice blokovala další jednání, dokud nebude na programu jednání reformování ústavy. Názory západních států na dění v centru Kyjeva byly téměř jednotné. Vlnu násilí jednohlasně odsoudily a hrozily, že s nejvyšší pravděpodobností dojde k zavedení sankcí proti vládě Ukrajiny a proti všem, kteří za násilí v ulicích mohou.

Odpoledne vyhlásilo město Lvov nezávislost (19. února). Během noci ve městě demonstranti obsadili všechny vládní a správní budovy. Přes den pak ustanovili výbor, který bude oblast řídit, a vyzvali všechny, aby se řídili jeho nařízeními. S tím souhlasili jak státní úředníci, tak i policejní jednotky. Cílem výboru je bezproblémový chod celé lvovské oblasti. Protipólem byl Krym. Tamější představitelé krymské vlády znovu začali řešit myšlenku na opětovné připojení k Rusku. Většina obyvatel na Krymu byli Rusové a nesdíleli názory s vládní opozicí. Na východě Ukrajiny vznikaly protesty proti opozici. Demonstranti útočili na budovy opozice a ničili veškeré vybavení. Největší útoky byly namířeny proti budovám hnutí UDAR a strany Svoboda. V Krivém Rohu dav demonstrantů dokonce zapálil budovu UDARU. Budovy se zapalovaly i na západě země. V Ternopilu opoziční demonstranti podpálili policejní stanici. Její vedení se vzdalo a přidalo se na stranu demonstrantů.⁴⁸ V centru Kyjeva zůstalo po nočních střetech zhruba deset tisíc lidí. Ti byli obklíčeni policejními jednotkami. Obě strany

⁴⁷ MÁNERT, O. *Janukovič se s opozicí dohodl na příměří, propustil šéfa armády* [online]. 19. 2. 2014 [cit. 2015-12-30]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/protesty-na-ukrajine-a-pripravy-na-utok-policie-ftf-zahranicni.aspx?c=A140219_175249_zahranicni_ert

⁴⁸ ŽILKOVÁ, V. *Rozštěpená Ukrajina. Krym jde vstříc Rusku, Lvov vyhlásil nezávislost* [online]. 19. 2. 2014 [cit. 2015-12-30]. Dostupné z: http://www.lidovky.cz/rozstepena-ukrajina-krym-miri-do-ruska-lvov-vyhlasil-nezavislost-109-/zpravy-svet.aspx?c=A140219_170956_ln_zahranici_msl

prováděly přípravy na další střety. Ve večerních hodinách demonstranti na Náměstí Nezávislosti obsadili sídlo televizní rady. To se stalo jejich novým hlavním organizačním centrem. Západ celou situaci označil jako zlomový bod, kdy protesty přecházejí v občanskou válku. Byla to reakce na přesun armády do Kyjeva a její příprava na nasazení proti demonstrantům. Rusko kritizovalo hlavní předáky opozice, že nezakročili proti radikálním demonstrantům. Že pouze přihlížejí místo toho, aby se pokoušeli zamezit jim v činnosti. Události 19. února vedli prezidenta Janukoviče a opoziční představitele k urychlenému uzavření dohody o klidu zbraní. Dohodli se na tom ve večerních hodinách. Výsledek dohody potvrdil jak prezident, tak i opozice. Předěšlo se tak dalším střetům mezi policií a demonstranty v ulicích Kyjeva. Bez příměří by k nim bezpochyby došlo.

Vyjednané příměří nevydrželo ale ani den. 20. února ráno, krátce po osmé hodině, radikální skupiny demonstrantů zaútočili na policejní jednotky. Jejich cílem bylo znovudobytí celého Náměstí Nezávislosti, o které při předchozích střetech přišli. Probili se až do ulice Hruševského. Útok byl velmi rychlý a agresivní. Demonstranti si čistili cestu osvědčenou taktikou, čili pomocí ohně. Házeli do davu policistů zápalné lahve a za pomoci štítů, dlažebních kostek a tyčí postupovali dále. Údajně se někteří policisté dokonce přidávali na stranu demonstrantů. Ze zahájení útoku opozice viní radikální pravici. Ta totiž okamžitě po uzavření příměří oznámila, že ho odmítá respektovat. Dav radikálů na dobitých pozicích budoval nové barikády. Boje si vyžádaly několik obětí. Obě strany se obviňovaly z použití ostré munice. Na následky střelných a jiných zranění v tento den zemřely desítky lidí (dle neoficiálních údajů se jedná zhruba o 39 – 70 mrtvých). Dalších několik set utrpělo zranění různého charakteru.⁴⁹

Ministr vnitra Vitalij Zacharčenko uvedl, že policisté byli a jsou vyzbrojeni ostrou municí. Důvodem jsou radikální útoky demonstrantů bezprostředně ohrožující životy policistů. Ti se proti radikálům mají bránit střelbou ostrou municí. Předáci opozice neměli žádný čas reagovat na vzniklou situaci. Pomocí sdělovacích prostředků demonstranty uklidňovali, ale radikálové jejich nabádání na klid nerespektovali. Nervozita i mezi neradikálními demonstranty stoupala díky přítomnosti policejních odstřelovačů. Odstřelovači stříleli na demonstranty, kteří útočili, nebo se pohybovali

⁴⁹ LIDOVKY. CZ., ČTK. *Ukrajinská policie má ostré náboje. Zabila přes 70 lidí, tvrdí opozice* [online]. 20. 2. 2014 [cit. 2015-12-30]. Dostupné z: http://www.lidovky.cz/ostre-naboje-pro-ukrajinskou-policii-zastrelila-60-lidi-tvrdi-opozice-128-zpravy-svet.aspx?c=A140220_154722_in_zahranici_msl

někde poblíž předních linií bojů. Navíc byla střelba vedena i proti záchranářům, kteří se snažili odnést raněné či mrtvé z boje a proti budovám obsazeným demonstranty. Výsledkem celodenních bojů bylo obsazení centra Kyjeva a vybudování nových barikád. Na boje reagovala i kyjevská radnice. Starosta Vlodymyr Makejenko nesohlasil s masakrem demonstrantů a s použitím ostré munice proti nim. Odsoudil chování vlády i policie a přidal se na stranu demonstrantů. Slíbil jim obnovení linek metra. To bylo pochopitelně policií uzavřeno. Došlo k tomu následujícího dne. Zprovozněna byla většina stanic. Z centra Kyjeva byly odvolány i některé dříve povolané policejní posily.⁵⁰ Ještě ve večerních hodinách poslanci schválili nařízení, kterým odvolávají vojenské oddíly z Kyjeva. Vliv na jejich rozhodnutí měl bezpochyby počet mrtvých. Ten se vyšplhal od 18. února na 77.

Pomoci při hledání řešení konfliktu na Ukrajině mělo jednání ministrů zahraničí Polska, Ukrajiny a Německa. Později se k nim připojili zástupci z Francie a ruský ombudsman. V noci na pátek 21. února podniklo radikální křídlo demonstrantů útok na budovu parlamentu. Útok byl nakonec neúspěšný. Byl to však poslední střet mezi demonstranty a policií. 21. únor se stal pro revoluci na Ukrajině zlomovým dnem. Díky ministrům zahraničí a ruskému ombudsmanovi spolu za jeden stůl usedli vrcholní předáci ukrajinské opozice s prezidentem Janukovičem. Jednání se tedy zúčastnili prezident Ukrajiny Viktor Janukovič, polský ministr zahraničí Radoslaw Sikorski, německý ministr zahraničí Walter Steinmeier, francouzský ministr zahraničí Laurent Fabius, ruský ombudsman Vladimir Lukin a vůdci opozice Arsenij Jaceňuk, Vitalij Kličko a Oleh Ťahybok. Výsledkem jednání byl návrat k ústavě z roku 2004 (ve sněmovně pro návrat k ústavě z roku 2004 hlasoval 386 ze 450 poslanců), nové prezidentské volby budou uskutečněny v prosinci 2014, obě strany budou společně usilovat o normalizaci situace v zemi, v září 2014 bude provedena ústavní reforma upravující moc a prezidenta, a tak dále.⁵¹ Zástupci opozice ještě sice požadovali okamžité odstoupení Janukoviče. Tomuto požadavku nakonec nebylo vyhověno. Proti okamžitému odstoupení Janukoviče bojovala hlavně Rada Majdanu. V ní byli přední

⁵⁰ LIDOVKY. CZ., ČTK. *Ukrajinská policie má ostré náboje. Zabila přes 70 lidí, tvrdí opozice* [online]. 20. 2. 2014 [cit. 2015-12-30]. Dostupné z: http://www.lidovky.cz/ostre-naboje-pro-ukrajinskou-policii-zastrelila-60-lidi-tvrdi-opozice-128-/zpravy-svet.aspx?c=A140220_154722_In_zahranici_msl

⁵¹ LIDOVKY. CZ., ČTK. *Janukovyč přišel o pravomoci. Všichni zemřete, hrozil při jednání polský ministr* [online]. 21. 2. 2014 [2015-12-30]. Dostupné z: http://www.lidovky.cz/bourlive-hadky-v-parlamentu-napjata-ukrajina-ceka-novou-vladu-a-reformu-ustavy-gcz-/zpravy-svet.aspx?c=A140221_112321_In_zahranici_msl

zástupci demonstrantů na Majdanu. I když zprvu nesouhlasili s celou dohodou, nakonec na ni i oni přistoupili. Na Majdanu zavládl relativní klid. Ve sněmovně došlo ke schválení bezpodmínečné amnestie pro všechny zatčené demonstranty. Jediný, kdo dohodu nepodepsal, byl ruský zástupce na jednání Vladimir Lukin. Nově vzniklá dohoda v Kyjevě nastolila mír. Ten nebyl ve všech regionech. 21. února ještě docházelo v některých městech k útokům na budovy Strany regionů (ve Vinnycji nebo Černihivě). Na jihu Ukrajiny, v Mykolajivě, naopak pravděpodobně radikální odpůrci revoluce zaútočili na budovy hnutí UDAR.

21. února poslanci schválili zákon, který z vězení osvobodil jednu z hlavních postav opozičních hnutí Julii Tymošenkovou. Hlasovalo pro něj 310 ze 450 poslanců. Z hlediska přiblížení Ukrajiny k Evropské unii šlo o důležitý krok, protože její propuštění bylo jednou z podmínek již dříve zmíněné asociační dohody mezi Evropskou unií a Ukrajinou. 22. února přijela Julia Tymošenková podpořit demonstrující na Majdan.⁵² Ti tam i přes uzavření dohody mezi Viktorem Janukovičem a opozicí zůstávali, protože požadovali okamžité odstoupení prezidenta. Janukovič rezignaci podat odmítl. Tymošenková vyzvala demonstrující, aby vydrželi až do podání demise a neodcházeli z Majdanu. Téhož dne ze zdravotních důvodů odstoupil šéf parlamentu Volodymyr Rybak a mnoho poslanců ze strany regionů přešlo do opozičních řad. Opoziční demonstranti obsazovali důležité vládní budovy. Bez zásahu policie se jim povedlo obsadit takřka celý Kyjev. Dostali se až k prezidentskému paláci. Ten byl prázdný, protože prezident Janukovič Kyjev opustil a nebylo jasné, kde se nachází. Po dohodě s ochrankou paláce ho demonstranti střežili s nimi. Dovnitř pouštěli jenom akreditované novináře. V odpoledních hodinách vydal prohlášení k celé situaci samotný Janukovič a ministr zahraničí Ruské federace Sergej Lavrov. Janukovič oznámil, že demisi nepodá a nehodlá se řídit novými nařízeními parlamentu. Primární je pro něj dohoda, kterou uzavřel s opozicí. Odmítal tedy dřívější prezidentské volby a stále se považoval za legitimně zvolenou hlavu státu. Odsoudil chování demonstrujících. To přirovnal k chování nacistů ze třicátých let minulého století. Poukazoval na chování demonstrujících a na vypalování kanceláří Strany regionů. Sergej Lavrov vyzýval západ, aby přinutil opoziční představitele a demonstranty k úplnému dodržení smlouvy

⁵² HÁJEK, A., ČTK. *Jste hrdinové tohoto století, děkovala Tymošenková lidem na Majdanu* [online]. 22. 2. 2014 [2015-12-30]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/tymosenkova-ukrajina-propusteni-d11-/zahranicni.aspx?c=A140222_180228_zahranicni_aha

mezi Janukovičem a opozicí. Chtěl, aby byl dodržen řádný, dohodou vyjednaný termín prezidentských voleb, aby lidé opustili centrum Kyjeva a aby došlo k odzbrojení demonstrantů. To vše bylo součástí dohody, ale k ničemu z toho nedošlo. Lavrov připomněl podpisy západních představitelů pod již zmíněnou dohodou. Tím pádem předpokládá, že je i v jejich zájmu dohodu dodržet.⁵³ Nicméně ještě večer poslanci odhlasovali Janukovičovo odvolání z funkce. Odůvodňovali to tím, že se vzdal svých ústavních povinností a odvoláním z funkce se předejde masovým demonstracím, které by mohly ohrozit funkčnost státu. Pro jeho odvolání hlasovalo téměř 73% poslanců. Nové prezidentské volby byly vyhlášeny na neděli 25. května.⁵⁴

V průběhu noci na 23. února doněcká hraniční policie na letišti zastavila pokus Janukoviče a několika dalších vládních činitelů o opuštění země. Důvodem neumožnění odletu byla chybějící dokumentace. 23. února představitelé států Evropské unie a Vladimír Putin konstatovali společný zájem na stabilitě Ukrajiny a apelovali na vládu, aby co nejrychleji situaci v zemi vyřešila, aby se předešlo případným provokacím, které by měly potenciál ohrozit územní celistvost Ukrajiny.

Novým premiérem Ukrajiny byl dočasně zvolen Oleksandr Turčynov. Vzhledem k neuznání Janukovičova prezidentského postu měl zastávat prezidentskými funkcemi do doby, než budou vyhlášeny nové prezidentské volby. Jako prioritu pro vládu označil stabilizaci především ekonomické oblasti. Čili předejít bankrotu země, který se rychle blížil. Další z důležitých priorit by mělo být i zlepšení vztahů s Ruskem. Hlavním cílem pro Ukrajinu ale bude přibližování k členství v Evropské unii. 24. února lidé stále zůstávali na Majdanu. Nebylo jich sice takové množství, ale organizátoři protestů se obávali selhání oranžové revoluce, kde nebyl na politiky dostatečně dlouho vyvíjen tlak, a proto konečný výsledek nebyl uspokojivý. Demonstranti tedy na Majdanu budou setrvávat do doby, kdy bude politická situace stabilizována, a budou provedeny

⁵³ LIDOVKY. CZ., ČTK. *Janukovyč demisi nepodá. Je to jako řádění nacistů, řekl* [online]. 22. 2. 2014 [cit. 2016-01-01]. Dostupné z: http://www.lidovky.cz/janukovyc-demisi-nepoda-je-to-statni-prevrat-rekl-fve-/zpravy-svet.aspx?c=A140222_152640_in_zahranici_hm

⁵⁴ MILENKOVIČOVÁ, I., ČTK. *Je to státní převrat, brání se Janukovyč. Parlament ho sesadil* [online]. 22. 2. 2014 [cit. 2016-01-01]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/ukrajinska-expremierka-tymosenkova-vysla-na-svobodu-parlament-omezil-janukovycovy-pravomoci-ijw-/zahranicni.aspx?c=A140222_130359_zahranicni_im

reformy.⁵⁵ Od počátku „nové“ vlády došlo i k obměně státní správy. Zastánci předchozího režimu byli postupně nahrazováni, což se setkalo s kritikou ruské vlády. Ta vyslovila nedůvěru ve funkčnost některých správních orgánů. V parlamentu se v úterý 25. února mělo hlasovat o kompletním složení nové vlády. Hlasování bylo však odloženo na čtvrtek.

Proti nově vzniklé proevropské vládě se okamžitě postavili představitelé Krymu a projevíli separatistické tendence. Nebezpečí separatismu si prozatímní vláda uvědomovala a byla připravena je potlačovat. Představitelé ukrajinské vlády a policie shromažďovali dokumenty, které měly poslat bývalého prezidenta Janukoviče před mezinárodní soud. Za vinu mu dávali všechny události na Majdanu, mrtvé i zraněné demonstranty a policisty. Označovali ho za masového vraha. K obvinění jim měly pomoci dokumenty získané v sídle bývalého prezidenta. Došlo k nalezení dokumentu, jehož obsahem bylo tvrdé potlačení nepokojů v Kyjevě pomocí policie a odstřelovačů. Pokud by byly plněny pokyny uvedené na dokumentu, byla by zahájena střelba do všech demonstrujících.

27. února získala Ukrajina novou vládu. Tu schválil parlament 371 hlasy ze 450. Složení nové vládní koalice bylo poměrně zřejmé. Spojili se opoziční strany UDAR, Svoboda a Vlast. Premiérem vlády se stal Arsenij Jaceňuk.⁵⁶ Ten už dříve uvedl, že Ukrajinu čekají nepopulární reformy, které ale povedou ke stabilizaci země jak v ekonomické, tak i v politické oblasti. Mezi Jaceňukovi primární cíle patří uzavření nové smlouvy s Mezinárodním měnovým fondem, protože Ukrajina na obnovu svého území potřebuje zhruba 700 miliard korun. Podle současných dohod a finančních zdrojů zmíněnou částku nemá z čeho získat a potřebuje i upravit podmínky smluv. Proto je nutná nová dohoda s Mezinárodním měnovým fondem. Mezi další cíle patří prošetření střetů na Majdanu a hledání odpovědnosti za policejní zásahy a reformy na ministerstvu vnitra. Hlavním cílem mimo politické a ekonomické stabilizování by mělo být podepsání asociační dohody s Evropskou unií. Zmíněné cíle pak Jaceňuk zopakoval při svém vystoupení v parlamentu. Nově zdůraznil i zachování územní celistvosti.

⁵⁵ MALACHOVSKÁ, A. *Dost bylo papalášů, bouří Majdan. Barikády zůstávají* [online]. 24. 2. 2014 [cit. 2016-01-01]. Dostupné z: <http://zpravy.aktualne.cz/zahranici/dost-bylo-papalasu-bouri-majdan-barikady-zustavaji/r~161535de9d4311e3a5710025900fea04/>

⁵⁶ MZV. *Ukrajina* [online]. 16. 4. 2014 [cit. 2016-01-01]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/udalosti_a_media/fakta_a_data_k_aktualitam/ukrajina.html

Nejasná zůstávala situace kolem Janukoviče. Objevovaly se zprávy, že se nachází v Rusku, kde požádal o ochranu. Té bylo vyhověno. Dohady o tom, kde se nachází, utnul sám Janukovič na tiskové konferenci 28. února.⁵⁷ On sám ji zorganizoval v Rostově na Donu, což je město na jihu Ruska. Některé západní státy ho již odmítli uznávat jako prezidenta. On však prohlásil, že se za legitimní hlavu státu stále považuje. Do Ruska uprchl kvůli obavám o svoji bezpečnost. Ta podle jeho slov byla narušena převzetím moci opozičními radikáli. Reagoval i na zodpovědnost za mrtvé a raněné na Majdanu. Za viníky jednoznačně označil západ, radikální demonstranty a opozici. Západ podle něj podporoval události na Majdanu a demonstranty a tím způsobil střety s policejními složkami. Apeloval na všechny, aby dodrželi smlouvu uzavřenou mezi ním a opozicí. Požadoval, aby byla zavedena nejenom ústavní reforma, ale aby se dodržel termín prezidentských voleb dle dohody a aby se občané pomocí referenda mohli sami vyjádřit, jakým směrem se bude Ukrajina dále ubírat. V následujících dnech a týdnech se Janukovič ještě několikrát ukázal v médiích a odsuzoval vládu Ukrajiny, její kroky i způsob, jakým se chopila moci. Označoval je za fašisty a připisoval jim veškeré oběti. Nicméně vývoj na Ukrajině to nijak nezměnilo. Nová vláda teď musela čelit několika vážným problémům. Kromě ekonomických potíží se proti ní začaly bouřit jednotlivé části země. Prakticky celý východ Ukrajiny s vládou nesouhlasil a za podpory Ruské federace povstal a požadoval připojení k Rusku, nebo alespoň federalizaci země. Proti vládě bojoval i Krym, kterému bude věnována následující kapitola.

Výsledkem Majdanu byla pro Ukrajinu nová vláda a nové prezidentské volby, které zaručily opačné směřování země, než tomu bylo za prezidenta Janukoviče. Omezena byla pravomoc prezidenta a vše mělo nově směřovat k členství v Evropské unii. Avšak revoluce dokonale reflektovala dělení politických názorů na Ukrajině. Západ země vnímal Majdan a události kolem něj jako krok k demokracii, kdežto názory na východě ho označovaly za státní převrat. Pochopitelně se obyvatelé východu nehodlali řídit novou, převratem nastolenou vládou. Autor práce se i po dvou letech setkal v průzkumech veřejného mínění na Ukrajině se stejnými názory. Nicméně následná

⁵⁷ MILENKOVIČOVÁ, I. *Nesvrhli mě, utekl jsem, řekl Janukovyč. Rusko o pomoc nežádá* [online]. 28. 2. 2014 [cit. 2016-01-02]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/projev-sesazeneho-ukrajinskeho-prezidenta-viktora-janukovyce-v-rusku-v-rostove-na-donu-gb8-/zahranicni.aspx?c=A140228_142035_zahranicni_im

snaha východu o odtržení od Ukrajiny byla pouze otázkou času. Majdan byl značně podporován Evropskou unií a dalšími západními státy. Momentální situace na Ukrajině je pro změnu silně podporována Ruskem. Je to logické vyústění národnostního rozdělení na území Ukrajiny. Po Majdanu se také významně zhoršily vztahy mezi Ukrajinou a Ruskem. Rusko bylo a stále je pro ukrajinskou ekonomiku nejvýznamnějším partnerem. Zhoršení vztahů s ním mělo za následky zavírání mnoha podniků a zrušení některých dohod uzavřených mezi nimi. To se dotklo hlavně podniků ve východních oblastech. Jako hlavní bod můžeme ale označit novou válku mezi východem a západem země, která se nejvíce projevuje v Doněcku a okolí.⁵⁸ Další protivládní bouře se objevovali v Charkově, Oděse, Luhansku, Charkově, a tak dále.

⁵⁸ JCI., ČTK. *Svět už Janukovyče odepsal, USA varují před provokacemi* [online]. 28. 2. 2014 [cit. 2016-01-02]. Dostupné z: http://www.lidovky.cz/ukrajina-ma-novou-vladu-ale-nad-krymem-zavlaly-ruske-vlajky-pqp-/zpravy-svet.aspx?c=A140227_172246_in_zahranici_ele

3 ANEXE KRYMSKÉHO POLOOSTROVA

3.1 HISTORIE KRYMU

Nejstaršími obyvateli na Krymu jsou dle dostupných údajů Taurové a Skythové. Jejich civilizace však byla podrobněji zmapována až s příchodem Řeků. Ti se zde začali usazovat zhruba od 6. století před naším letopočtem. Kolem roku 480. př. n. l. vznikla Bosporská říše.⁵⁹ Stala se tak první říší na Krymském poloostrově. Založena byla Řeky, kteří spojili své osady na obou stranách Kerčského průlivu. Hlavním městem říše se stala osada Pantikapaion (dnešní Kerč). Nebyla to jediná řecká osada, která se dochovala do dnešní doby. Řekové založili i Theodesii (dnešní Feodosija), případně Chersonesos (dnešní Sevastopol). Po pádu Řecka patřila Bosporská říše pod správu Říma. Pod jeho nadvládou říše existovala až do 4. století našeho letopočtu. Od svého vzniku, až do zániku říše, docházelo k neustálým bojům s místními kmeny, případně s kmeny, které na území ovládané Bosporskou říší přicházeli. Úspěšně se je dařilo odrážet až Římanům. Za jejich nadvlády došlo k největšímu rozvoji. Nakonec ale pod tlakem Gótů Bosporská říše v již zmíněném 4. století našeho letopočtu padla. Tlak Gótů byl s největší pravděpodobností způsoben stěhováním národů. Římská říše musela bránit svá centrální území a na okrajové části tak nezbyly prostředky. Bez podpory Říma neměla Bosporská říše naději na udržení území a rozpadla se. Pod nadvládou různých kmenu (například Kumánů) a Byzantské říše setrvalo území Krymu až do 13. století.

Novou významnou kapitolu započali roku 1243 Tataři. Ti byli součástí Zlaté hordy. Byla to říše sahající od Číny až do Evropy. Po jejím rozpadu se roku 1443 na území Krymu vytvořil Krymský chanát. Centrem chanátu bylo město Bachčisaraj v jižní části poloostrova. Ovšem od roku 1475 spadal pod nadvládu Osmanské říše. Zachoval si však částečnou autonomii.⁶⁰ Tataři z Krymského poloostrova opakovaně napadali

⁵⁹ BABINSKÝ, T. *Bosporská říše* [online]. © [cit. 2016-01-03]. Dostupné z: <http://starenarody.cz/evropa/bosporska-rise/>

⁶⁰ MUNDO. *Historie Krymu* [online]. [cit. 2016-01-03] Dostupné z: <http://www.mundo.cz/krym/historie>

oblasti Ukrajiny a Ruska, s nimiž sousedili. Celé období přítomnosti Tatarů na Krymském poloostrově tomu tak bylo. Kromě loupeživých výprav se Tataři zaměřovali i na otroky, které odvěkly na území Osmanské říše. Postupem času se Osmanská říše dostávala do konfliktu s Ruskem, které chtělo získat přístup k Černému moři.

Mezi roky 1768 – 1774 probíhala rusko-turecká válka. Po sérii střetů nakonec obě země dospěly k mírovým jednáním. Vítězem války, a tak i jednání, bylo bez pochyby Rusko. Získalo přístup k Černému moři (což bylo záminkou k válce), připojilo oblasti Jižní Ukrajiny a další získalo další území na východ od Ruska. Roku 1783 dokonce carevna Kateřina Veliká anektovala Krym.⁶¹ Nadvláda Ruska znamenala pro muslimy obtížné období. Protože se islám neslučoval s pravoslávím a protože muslimové měli blíže názorově k Turkům, byli často pronásledováni. Radikální změnou prošlo obyvatelstvo Krymského poloostrova v letech 1853 – 1856 v takzvané Krymské válce.⁶² Proti sobě opět stálo Rusko a Turecko. Cílem Rusů bylo posílit svůj vliv v regionu a obsadit Bospor a Dardanely. Tím by získalo nadvládu nad obchodem v Černém moři. Navíc muselo velké množství Tatarů opustit oblast Krymu a jejich místa zaujali Slované. Válku nakonec Rusko prohrálo, protože případná nadvláda Ruska nad obchodem v Černém moři byla nepřijatelná pro Anglii a Francii. K těm se přidaly i další Evropské sáty. Po dobytí Sevastopolu Rusko kapitulovalo. Nicméně složení obyvatelstva na Krymu zůstalo a Krym pod nadvládou Ruska zůstal také.

První světová válka a revoluce v Rusku znamenala pro Krym období změn. Nejprve se odtrhl od Ruska. Vystřídalo se zde několik vlád s různými politickými ideologiemi. Toto divoké období trvalo pouze do roku 1921, kdy byl Krym dobyt Rudou armádou a opět připojen k Rusku. Téhož roku, konkrétně 18. října, vznikla Krymská autonomní sovětská socialistická republika.⁶³

V druhé světové válce území Krymu okupovalo Německo. Okupace později poskytla záminku Stalinovi k deportaci zhruba 220 000 krymských Tatarů na Sibiř.⁶⁴ Označil je

⁶¹ NEWSLAB. *Historie Krymu* [online]. [cit. 2016-01-03]. Dostupné z: <http://www.newslab.cz/krym/>

⁶² ZEMAN, J. *Některé zajímavosti z historie Krymu* [online]. 27. 3. 2014 [cit. 2016-01-03]. Dostupné z: <http://www.reformy.cz/zpravy/nektere-zajimavosti-z-historie-krymu/>

⁶³ ZEMAN, J. *Některé zajímavosti z historie Krymu* [online]. 27. 3. 2014 [cit. 2016-01-04]. Dostupné z: <http://www.reformy.cz/zpravy/nektere-zajimavosti-z-historie-krymu/>

⁶⁴ MUNDO. *Historie Krymu* [online]. [cit. 2016-01-04] Dostupné z: <http://www.mundo.cz/krym/historie>

totiž za kolaboranty s Němci. Návrat potomků odsunutých Tatarů byl možný až po rozpadu Sovětského svazu.

Další výrazná změna pro Krym přišla v roce 1954. Nikita Chruščov při příležitosti oslav třístého výročí připojení Ukrajiny k Rusku daroval Krym Ukrajině. Darování Krymu se může z dnešního pohledu zdát nelogické, ale v roce 1954 byla stabilita Sovětského svazu natolik velká, že si nikdo jeho rozpad nepřipouštěl. Darování Krymu Ukrajině bylo pouze formální, protože obě země spadaly pod Sovětský svaz.⁶⁵

V roce 1991 získala Ukrajina samostatnost a Krym se stal její součástí. Ponechal si však částečnou autonomii. Vytvořena byla Autonomní republika Krym. Krym tedy byl od roku 1991 součástí Ukrajiny, ale o vnitřních záležitostech si jeho vláda rozhodovala sama.⁶⁶ Hned od rozpadu Sovětského svazu na Krymu sílily tendence na připojení k Rusku. Obyvatelstvo totiž mluvilo z velké části Rusky a opětovné připojení pro ně představovalo logický krok. Tak se ovšem nestalo. Dokud byla Ukrajinská politická scéna pevně spjata s Ruskou, byla zaručena i spolupráce a soudržnost mezi Krymem a Ukrajinou. Jejich vzájemné vztahy byly prakticky zlikvidovány Majdanem. Nová prozápadní vláda neměla zájem o další směřování k Rusku a zemi přiblížila západu. Pro ruské obyvatelstvo na Krymu bylo takové jednání neslučitelné s jejich představami o budoucnosti země. Následkem toho vznikla krize na Krymu. Ta vyústila až v anektování Krymského poloostrova Ruskou federací.

3.2 ANEXE KRYMSKÉHO POLOOSTROVA RUSKOU FEDERACÍ

První náznaky na návrat Krymského poloostrova pod správu Ruské federace můžeme zaregistrovat 21. února. V krymském parlamentu se totiž objevila myšlenka na zrušení darovacího dekretu z roku 1954, kterým byl Krym darován Ukrajině při příležitosti třístého výročí připojení Ukrajiny k Rusku. Podle šéfa parlamentu Vladimira

⁶⁵ ZEMAN, J. *Některé zajímavosti z historie Krymu* [online]. 27. 3. 2014 [cit. 2016-01-04]. Dostupné z: <http://www.reformy.cz/zpravy/nektere-zajimavosti-z-historie-krymu/>

⁶⁶ ZEMAN, J. *Některé zajímavosti z historie Krymu* [online]. 27. 3. 2014 [cit. 2016-01-05]. Dostupné z: <http://www.reformy.cz/zpravy/nektere-zajimavosti-z-historie-krymu/>

Konstantinova byla ohrožena celistvost Ukrajiny a při jejím případném rozpadu by bylo logické, kdyby se Krym pod Ruskou správou vrátil. Opačný názor okamžitě zaujal hlavní představitel krymské autonomní vlády Anatolij Mogiljov.⁶⁷ Ten zastával názor, že vzhledem k současným problémům Ukrajiny by bylo lepší, aby poslanci nevyjadřovali myšlenky, které by mohly ohrozit celistvost Ukrajiny. Měli by se naopak soustředit na péči o bezpečnost občanů na Krymu. Opětovné připojení k Rusku z pochopitelných důvodů odmítali i krymští Tataři.

23. února proběhla jednání mezi představiteli západních států a Ruskem. Obě strany se dohodly na tom, že Ukrajina musí najít akceschopnou a akceptovatelnou vládu. Ta musí zajistit stabilitu země zmítanou revolucí. Pro Krym je ale důležité, že zastupitelé obou stran se dohodli na nutnosti zachování celistvosti ukrajinského území. Což pochopitelně zahrnovalo i Krym. Na územní celistvosti logicky trvala i ukrajinská vláda. Olexandr Turčynov (po postavení Viktora Janukoviče mimo prezidentské funkce kromě postu předsedy ukrajinského parlamentu zastával i funkci prozatímního prezidenta) zdůrazňoval, že veškeré separatistické tendence budou okamžitě trestány.

Nicméně 26. února ve večerních hodinách proběhla demonstrace proti nové proevropské vládě a za opětovné připojení k Rusku.⁶⁸ Demonstraci před budovou krymského parlamentu podpořil i Konstantinov. Ten veřejně odsoudil novou vládu. Vymezil se i proti neochotě nové vlády řešit problémy obyvatel Krymu. Objevily se také myšlenky na uspořádání referenda, které by Krym připojilo k Rusku.

Události 27. února se staly zásadním pro vývoj celé anexe Krymu. Zatím co dříve se potyček účastnili především krymští Tataři bojující za proevropskou vládu, tak v ranních hodinách tohoto dne dvě skupiny velmi dobře vybavených a neoznačených bojovníků obsadily budovy parlamentu. Na nich vyvěsily ruské vlajky a bránily zaměstnancům ve vstupu do budov.⁶⁹ Jednalo se tedy o první zapojení těchto neoznačených jednotek do dění na Krymu. V průběhu dne byly budovy obklíčeny

⁶⁷ LIDOVKY. CZ., ČTK. *Krymský parlament chce anulovat předání poloostrova Ukrajině* [online]. 21. 2. 2014 [cit. 2016-01-05]. Dostupné z: http://www.lidovky.cz/krymsky-parlament-chce-anulovat-predani-poloostrova-ukrajine-p73-/zpravy-svet.aspx?c=A140221_112023_In_zahranici_vam

⁶⁸ LIDOVKY. CZ., ČTK. *Šíří se separatismus. Na krymském parlamentu zavlála ruská vlajka* [online]. 26. 2. 2014 [cit. 2016-01-05]. Dostupné z: http://www.lidovky.cz/na-krymu-se-siri-separatismus-demonstranti-zadaji-referendum-p6q-/zpravy-svet.aspx?c=A140226_072116_In_zahranici_jzl

⁶⁹ MÁNERT, O., ČTK. *Parlament na Krymu obsadili ozbrojenci, poslanci vyhlásili referendum* [online]. 27. 2. 2014 [cit. 2016-01-06]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/neznami-ozbrojenci-obsadili-krymsky-parlament-hlasi-tatari-plm-/zahranici.aspx?c=A140227_071408_zahranici_jpl

policií. Jejich jednání okamžitě odsoudila ukrajinská vláda. Zároveň varovala Rusko, že pokud se jeho jednotky pohnou ze základny v Sevastopolu, nebo pokud jednotky ruské armády naruší hranice s Ukrajinou, bude to chápáno jako akt agrese proti Ukrajině. Vláda Ukrajiny tak reagovala nejen na situaci na Krymu, ale i na vyhlášení bojové pohotovosti ruských jednotek u hranic s Ukrajinou. V reakci na to Rusko oznámilo, že bude tvrdě hájit zájmy svých občanů a to kdekoliv a za jakýchkoliv okolností. Odpoledne parlament na Krymu odhlasoval uskutečnění referenda o posílení autonomie Krymu. Mělo být uskutečněno 25. května. Mimo jiné byla poblíž Ukrajinských hranic zaznamenána, vyfocena a natáčena kolona údajně sedmi vojenských ruských transportérů, jejichž přítomnost v dané oblasti ani jejich účel nedokázalo Rusko vysvětlit.

28. února ráno došlo k obsazení letišť v Sevastopolu a Simferopolu.⁷⁰ Znovu se jednalo o neoznačené ozbrojené jednotky, což byl projev hybridní války. Během dne bylo letiště v Simferopolu uvolněno. V Sevastopolu byla situace opačná. Tam došlo k posílení posádky. Neoznačené jednotky měly znovu velmi podobnou výzbroj, jako ruská armáda. Rusko z počátku nepravdivě tvrdilo, že se jedná o proruskou domobranu. Později Purtin přiznal, že se jednalo o vojáky vojenské rozvědky. Nikoli o příslušníky ruské armády. Kyjev celou situaci viděl jinak. Ukrajinský ministr vnitra Arsen Avakov označil celou situaci za invazi ruských vojsk na území Ukrajiny a za okupaci. V reakci na obsazení letišť, na údajné přesuny velkého množství ruských jednotek do Sevastopolu a na zhoršující se situaci na Krymském poloostrově byla 1. března uvedena ukrajinská armáda v oblasti do pohotovosti. Rusko reagovalo prakticky okamžitě. Nejenom že parlament schválil posílení posádky v Sevastopolu o 6000 mužů, ale vyzval prezidenta Vladimira Putina, aby na nastalou situaci reagoval a ochránil ruské občany na území Ukrajiny. Dle ruského parlamentu hrozila Ukrajině občanská válka, díky které by došlo k bezprostřednímu ohrožení života ruských občanů na Krymu. Odpoledne požádal Vladimir Putin parlament, s odvoláním na ústavu, aby povolil využít ruské jednotky na Ukrajině. Putinova žádost byla jednomyslně schválena.⁷¹ Ukrajina požádala

⁷⁰ LIDOVKY. CZ., ČTK. *Ozbrojenci posílili kontrolu letiště na Krymu. Je to okupace, zní z Kyjeva* [online]. 28. 2. 2014 [cit. 2016-01-07]. Dostupné z: http://www.lidovky.cz/rusti-ozbrojenci-obsadili-letiste-na-krymu-kyjev-mluvi-o-okupaci-py8-/zpravy-svet.aspx?c=A140228_072333_In_zahranici_vsv

⁷¹ REUTERS. LIDOVKY. CZ., ČTK. *Přehled sobotních nejdůležitějších událostí kolem Krymu* [online]. 1. 3. 2014 [2016-01-08]. Dostupné z: http://www.lidovky.cz/prehled-sobotnich-nejdulezitejsichj-udalosti-kolem-krymu-pa3-/zpravy-svet.aspx?c=A140301_194608_In_zahranici_ani

o pomoc Radu bezpečnosti OSN. Ukrajinští zástupci se dožadovali, aby přední představitelé OSN uplatnili svůj politický vliv a pokusili se situaci uklidnit. První ruské jednotky byly na Krym dopraveny ještě 1. března. Jejich přesun na území Ukrajiny vláda vnímala jako akt agrese a nařkla Rusko z vyhlášení války. Západní státy a Spojené státy odsoudili ruskou agresi. Pohrozili sankcemi, ale nepodnikly žádné výrazné kroky k tomu, aby zabránily vysílání nových jednotek. Další ranou pro Ukrajinu byl přechod velitele námořních sil Ukrajiny Denyse Berezovskyho na ruskou stranu. Stalo se tak 2. března. V nočních hodinách 2. – 3. března došlo k obsazování správních a vojenských objektů držených Ukrajinci.⁷² Během dne pak neoznačení ozbrojenci obsazovali další území a pod jejich kontrolu se dostala velká část ostrova. Ukrajinští vojáci byli odzbrojováni. Objevovali se informace, že velká část z nich se údajně přidala na stranu Rusů. Což ovšem popíralo ukrajinské vojenské velení. Mimo obsazování správních a vojenských objektů docházelo k dalšímu přílivu ruských jednotek na Krym. Nejnapjatější situaci jsme mohli zaregistrovat na sevastopolském letišti Belbek. Místní ukrajinská vojenská základna obdržela 3. března ultimátum, aby se vzdala, jinak ruské jednotky zaútočí. 4. března bylo slyšet varovné výstřely. Od 3. do 6. března pokračovala slovní přestřelka mezi západem a Ruskem. Emoce vyvolávaly hlavně opakovaná tvrzení Kremlu, že neřídí ozbrojené jednotky na Krymu a že neví, o koho jde.

6. března schválil Krymský parlament dva zásadní body. Prvním z nich bylo, že Krymská autonomní republika vstoupí do Ruské federace. Druhým pak bylo referendum na téma připojení k Rusku. To mělo proběhnout 16. března. Rusko rozhodnutí krymského parlamentu přijalo, ale o připojení chtělo jednat až po referendu. Nicméně představitelé ruské vlády oznámili, že budou informovat ruského prezidenta. Jejich zájmem je zachování celistvosti Ukrajiny, avšak budou respektovat a chápu případné rozhodnutí obyvatel na Krymu ohledně připojení. Proti referendu byli krymští Tataři.⁷³ Ti byli připraveni ho bojkotovat. Odvolávali se na podmínky, ve kterých se referendum bude konat. Podle nich se není možné svobodně rozhodovat, když jsou města plná příslušníků ruské armády. 6. března se dočkaly dalšího posílení jednotky

⁷² SPUTNIKNEWS. *Rusko obsadilo většinu strategických objektů na Krymu* [online]. 3. 3. 2014 [cit. 2016-01-08]

⁷³ LIDOVKY. CZ., ČTK. *Krym ohlásil okamžité připojení k Rusku, Ukrajinci jsou teď „okupanti“* [online]. 6. 3. 2014 [cit. 2016-01-08]. Dostupné z: http://www.lidovky.cz/krym-ohlasil-odtrzeni-rusko-vita-noveho-clena-federace-pgt-/zpravy-svet.aspx?c=A140306_120851_In_zahranici_vsv

blokující ukrajinské vojenské objekty. V zálivu Donuzlav, kde kotvila ukrajinská flotila, potopily ruské námořní síly vrak vysloužilé lodí, aby zabránily vyplutí ukrajinských lodí. O den později proběhl rozhovor mezi prezidenty Ameriky a Ruska. Obama naléhal na Putina, aby stáhl jednotky z Krymu a nechal hájit zájmy ruských občanů na Krymu mezinárodní organizace. Ruskou intervenci označil za narušení územní celistvosti Ukrajiny a za akt agrese. Odůvodnil také zavedení protiruských sankcí. Ty jsou reakcí právě na vpád ruských vojsk na Ukrajinu. Podobně reagovala i Kanada. Stáhla svého velvyslance z Moskvy, přerušila vojenskou spolupráci s Ruskem a vyhostila ruské důstojníky, kteří byli v Kanadě na jazykových pobytech.⁷⁴ Napjatá situace stále trvala i kolem základen ukrajinské armády. Vojenské posádky byly vyzvány ke složení zbraní, což odmítly. Útok ruských vojsk se stal pouze otázkou času. Na Krym nebyla vpuštěna ani mise OBSE. Jejím cílem mělo být zjištění situace na Krymu a pokus o nastolení mírového řešení. Členové mise se pokoušeli na Krym dostat už dříve, ale nebylo jim to umožněno. 8. března došlo k prvnímu útoku na ukrajinské pozice. V Sevastopolu ruské jednotky zaútočily na jednu ze základen protivzdušné obrany. Posádka se zabarikádovala v jednom s bunkrů a začala vyjednávat s ruskými útočníky. V Ščolkine ruští vojáci zaútočili také na základnu i na ubikace pro příbuzné ukrajinských vojáků. Ti museli vyklidit pozice a i předat správu muničního skladu. Útoky si nevyžádaly žádný lidský život. Došlo pouze k varovným výstřelům. Na Krym se potřetí pokusili proniknout i představitelé mise OBSE. I proti nim byla použita varovná střelba od neoznačených ozbrojenců. Průnik se tedy znovu nezdařil. Největší nebezpečí ztráty na životě hrozilo posádce ukrajinského letadla pohraniční stráže, které bylo sestřeleno při pozorovací misi na hranicích Ukrajiny a Krymu. Sestřel měli na svědomí znovu neoznačení ozbrojenci. Posádka nakonec vyvázla bez větších zranění.⁷⁵

9. – 11. března probíhaly přípravy na blížící se referendum o připojení Krymu k Ruské federaci. K jeho sledování byli zváni mezinárodní pozorovatelé, aby referendum bylo nenapadnutelné a aby ho mohla kontrolovat mezinárodní scéna. Ale hlavně byl zaznamenáván stálý přísun nových ruských jednotek, vybavení a techniky na

⁷⁴LIDOVKY. CZ, ČTK. *Odveta za Krym. Do 24 hodin opusťte zemi, přikázala Kanada ruským důstojníkům* [online]. 7. 3. 2014 [cit. 2016-01-09]. Dostupné z: http://www.lidovky.cz/odveta-za-krym-do-24-hodin-opustte-zemi-prikazala-kanada-ruskym-dustojnikum-16p-/zpravy-svet.aspx?c=A140307_091958_In_zahranici_msl

⁷⁵ČTK. *Na Krymu se střílelo na auto s civilisty i letadlo. Ruských vojáků přibývá* [online]. 8. 3. 2014 [cit. 2016-01-09]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/utok-na-ukrajinskou-jednotku-v-scolkine-fda/zahranicni.aspx?c=A140308_111007_zahranicni_mlb

Krym. Ruské jednotky mezitím obsazovaly stále více důležitých pozemních komunikací, správních center jednotlivých oblastí, nemocni, a tak dále. Jediný střet se střelbou proběhl v Bachčisaraji. Při pokusu ruských vojáků obsadit tamější vojenskou základnu. Nikdo o život nepřišel, ale základna byla obklíčena. Velitel ukrajinských vojáků byl tedy donucen vést jednání o příměří. Zastánci nové vlády v Kyjevě se stali častým terčem útoků. Ukrajinský ministr obrany Teňuch však vylučoval, že by Ukrajina chystala nějaká odvetná opatření vůči ruské intervenci. Neplánoval tedy žádný vojenský zásah. Prioritou země se staly bouřící se východní oblasti, které Ukrajina hodlala udržet za každou cenu. Důvodem bylo větší zastoupení ukrajinského obyvatelstva. Na Krymu bylo procento ruských občanů mnohem vyšší, než na východě. Východní oblasti navíc pro Ukrajinu měly rozhodující podíl v ekonomice. Pochopitelně hlavním faktorem byla i nekonkurenceschopnost ukrajinské armády. Proti Rusku by neměla mnoho šancí. Na východě však Rusko armádu nemělo. Ukrajina tak mohla bezpečnostní situaci zvládat lépe.⁷⁶

12. března se opět do sporu s Ruskem dostalo OBSE. Tentokrát však na politické úrovni. Podle mise OBSE, která opakovaně nebyla vpuštěna na území Krymu, působí v oblasti zcela jednoznačně ruské armádní jednotky. Jako důkaz členové mise uvedly, že vojenská vozidla měla ruské poznávací značky a mimo neoznačených ozbrojenců operovali na hraničních přechodech i vojáci s ruskými uniformami. Moskva naopak stále tvrdila, že na Krymu žádné jednotky mimo dohodu s Ukrajinou nemá. Podle ní všichni ozbrojenci patří místní domobraně.⁷⁷

V období 13. – 15. března bylo hlavním tématem diskusí chystané referendum. Země Evropské unie, ukrajinský parlament a Spojené státy označily chystané referendum za porušení ústavy. Ozývaly se i hlasy, že referendum jednotlivé země nebudou respektovat. Rusko oznámilo, že konkrétní kroky týkající se přijetí Krymu udělá až dle výsledků referenda. Západ dal Rusku jasně najevo, že pokud bude nakonec Krym anektován, neobejde se to bez následků. Následky se myslelo zpřísnění již zavedených sankcí. Ukrajinský parlament udělal poslední krok, kterým mohl referendum

⁷⁶ BĚLKA, M. *Ruská vojska pronikla na Ukrajinu. Staví minová pole a hranice* [online]. 9. 3. 2014 [cit. 2016-01-10]. Dostupné z: http://www.lidovky.cz/ruska-vojska-pronikla-do-chersonske-oblasti-pobliz-krymu-vojaci-stavi-minova-pole-gkf-/zpravy-svet.aspx?c=A140309_090008_In_zahranici_hm

⁷⁷ ČTK, *Pozorovatelé OBSE potvrdili, že na Krymu jsou ruští vojáci* [online]. 12. 3. 2014 [cit. 2016-01-11]. Dostupné z: <http://zpravy.aktualne.cz/zahranici/pozorovatele-obse-potvrdili-ze-na-krymu-jsou-rusti-vojaci/r~7614b914aa1d11e3b1840025900fea04/>

zpochybnit. Parlament v Kyjevě totiž odebral krymskému parlamentu pravomoci. Pro odebrání pravomocí hlasovalo 278 ze 450 poslanců.⁷⁸ Tento krok byl však spíše symbolický. Bylo zcela zřejmé, že referendum proběhne, protože Krym už v držení Ukrajiny de facto nebyl. Proti pořádání referenda byly nejen na Krymu pořádány demonstrace. Demonstrovalo se v Moskvě, Kyjevě, a tak dále. Ovšem ani ty nemohly nic změnit. 16. března začalo na Krymu referendum. Výsledek byl však předem jasný. Vzhledem k tomu, že naprostá většina Krymských Tatarů referendum bojkotovala, bylo referendu více méně formální záležitostí, jak potvrdit připojení k Rusku. Voliči odpovídali na dvě otázky. První se týkala toho, zda si přejí přímé připojení k Rusku. Druhá pak, zda má být obnovena ústava z roku 1992 a Krym by tak zůstal pod správou Ukrajiny. Zájem o referendum byl velmi vysoký. V jeho průběhu nedošlo k žádným nepokojům, které by narušovaly jeho průběh.

17. března proběhlo vyhlášení výsledků. Jednotné volby probíhaly na celém území Krymu s výjimkou Sevastopolu. Sevastopol je samostatnou správní jednotkou a výsledky voleb se zde hodnotily zvlášť. Vysoký zájem o referendum znamenal, že k volbám na území Krymu přišlo 83,1% voličů. Pro připojení k Rusku hlasovalo 96,8%. V Sevastopolu byla účast ještě vyšší. Zde hlasovalo 89,5% voličů.⁷⁹ Pro připojení k Rusku bylo 95,6%. Potvrdily se tak předvolební odhady. Reakce Evropské unie a Ukrajiny byla okamžitá. Ukrajina odmítla respektovat výsledky referenda a vyhlásila mobilizaci, která se měla týkat i obyvatel Krymu, ale pouze těch, kteří chtějí sloužit Ukrajině. Západ reagoval zmrazením majetku některých politiků a významných osobností, které měly vliv na situaci na Ukrajině a zavedením nových sankcí. S ohledem na výsledky referenda vyhlásil Krym nezávislost na Ukrajině. To byl jeden ze základních kroků, díky kterým se následně mohl připojit k Rusku. Nezávislost byla ihned uznána Ruskem. Den na to podepsal Vladimir Putin smlouvu, která připojuje Krym k Rusku. Byl to jeden z dalších nutných kroků, aby k připojení došlo. Smlouvu totiž ještě musel prošetřit ruský ústavní soud, aby našel případné neshody s ústavou.

⁷⁸ BĚLKA, M., JIŘIČKA, J. LIDOVKY. CZ. *Ukrajinský parlament odebral Krymu pravomoci, armáda zmařila útok ruských sil* [online]. 15. 3. 2014 [2016-01-11]. Dostupné z: http://www.lidovky.cz/ukrajinsky-parlament-odebral-krymu-pravomoci-armada-zmarila-utok-ruskych-sil-1yp-/zpravy-svet.aspx?c=A140315_160318_In_zahranici_hm

⁷⁹ LIDOVKY.CZ, ČTK. *Krym vyhlásil nezávislost a žádá o připojení k Rusku, Ukrajina mobilizuje* [online]. 17. 3. 2014 [cit. 2016-01-11]. Dostupné z: http://www.lidovky.cz/krym-vyhlasil-nezavislost-a-zada-o-pripojzeni-k-rusku-ukrajina-mobilizuje-1ra-/zpravy-svet.aspx?c=A140317_101014_In_zahranici_msl

Pro konečné připojení musely dokument ještě schválit obě komory parlamentu a konečné smlouvy včetně ústavního zákona, jimž bude Krym k Rusku připojen, musel znovu podepsat Vladimir Putin. Ač Evropská unie, vláda Ukrajiny i Spojené státy opět ostře kritizovaly průběh připojení Krymu k Ruské federaci, nepodnikly žádné výraznější kroky, aby anexi zabránily. Je však pravdou, že Krym byl vždy nedílnou součástí Ruska a jeho opětovné připojení vnímala většina obyvatel Krymu jako napravení historické chyby.⁸⁰ Podepsání smlouvy však nebylo jedinou závažnou věcí, ke které došlo. Neoznačení ozbrojenci na Krymu zaútočili na vojenskou základnu v Simferopolu. Při přestřelce zemřel jeden ukrajinský voják a další byl zraněn. Velitelství základny bylo rychle dobyto. Zbytek vojáků se zabarikádoval ve zbývajících částech základny a odmítal složit zbraně. Zabit byl i jeden z útočníků. Ukrajinská vláda jasně označila za útočníky ruské jednotky na Krymu, ale později armádní mluvčí řekl, že ozbrojenci byli maskovaní, a tak není jasné určit, zda se jedná o členy domobrany nebo o ruské vojáky. V reakci na to vláda povolila armádě použití zbraní na vlastní obranu.⁸¹

Připojení Krymu k Ruské federaci proběhlo rychle. Již 21. března Vladimir Putin podepsal smlouvu, díky které se má Krym připojit. Ústavní cesta byla tak již završena. Ve stejný den premiér Ukrajiny Jaceňuk podepsal v Bruselu asociační dohodu s Evropskou unií. Tím potvrdil další směřování Ukrajiny. Do 25. března probíhalo obsazování ukrajinských vojenských a strategicky významných pozic ruskými vojáky. Ukrajina nakonec své vojáky i pohraničnický stáhl. Evakuace se netýkala jenom vojáků samotných, ale také jejich rodin. V krátké době a bez boje totiž přišla o základny v Sevastopolu, Novoozerne či Feodosiji. Rusové se zmocňovali také plavidel ukrajinského námořnictva. Všechny ruské zisky se obešly bez větších bojů. Vinnu na tom má především špatná morálka a nízká bojeschopnost ukrajinských jednotek. Ty se buď vzdávaly, nebo přecházely na stranu Rusů. Jako reakce na naprostou neschopnost armády se bránit rezignoval ukrajinský ministr obrany Ihor Teňuch. Jako příklad nízké morálky ukrajinské armády si můžeme uvést, že na Krymu bylo skoro 19 000 vojáků a po dokončení anexe jich v ukrajinských barvách chtělo dále soužit pouze zhruba

⁸⁰ ČESKÁ TELEVIZE. *Putin: Krym vždy byl a zůstane nedělitelnou součástí Ruska* [online]. 18. 3. 2014 [cit. 2016-01-12]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/1043083-putin-krym-vzdy-byl-a-zustane-nedelitelnou-soucasti-ruska>

⁸¹ BLISTY. *Ukrajina: „Rusko na Krymu porušilo příměří, útočí na základnu“* [online]. 18. 3. 2014 [cit. 2016-01-12]. Dostupné z: <http://blisty.cz/art/72602.html>

4 300.⁸² Zabavený materiál a vybavení ukrajinských jednotek nařídil Vladimir Putin vrátit Ukrajině. Stejně tak nařídil, aby všichni ukrajinští vojáci, kteří chtějí zpět na Ukrajinu, byli propuštěni a byl jim umožněn bezpečný odchod z Krymu. Ukrajinská technika zanechaná na Krymu by pro Rusko stejně nepředstavovala nijak významný zisk, protože se z převážné části jednalo o zastaralé vybavení. Můžeme tedy hovořit, že od 28. března Ukrajina definitivně ztratila svou mocenskou pozici na Krymu a nemohla do jeho dalšího vývoje jakkoliv zasahovat. I když anexi odmítali uznat jak zástupci Ukrajiny, tak západních mocností, pro Rusko to byla vyřešená věc. Celková anexe Krymu je sice pochopitelná, ale z hlediska mezinárodního práva nepřípustná. Anexe ukázala naprostou politickou neschopnost reagovat na zásah některé z významných světových mocností do práv jiného státu.

⁸² LIDOVKY. CZ, ČTK. *Přišli o Krym bez boje. Mám svou čest, rezignoval ministr obrany* [online]. 25. 3. 2014 [cit. 2016-01-12]. Dostupné z: http://www.lidovky.cz/ukrajinsky-ministr-obrany-nabidl-demisi-parlament-ji-odmitl-prr-zpravy-svet.aspx?c=A140325_114745_In_zahranici_msl

ZÁVĚR

Od začátku dvacátého století prochází Ukrajina velmi složitým obdobím. Nejenom že byla opakovaně postižena hladomorem, ale také několika válkami. Zklidnění situace jí nepřinesla ani samostatnost na Rusku v devadesátých letech. Nové nepokoje samostatné Ukrajiny jsou důsledkem národnostní nejednotnosti, rozdílných politických názorů obyvatelstva či nejasných hranic s Ruskem. Ukrajina vždy ve své historii potřebovala nějakého silného partnera, který jí zaručoval rozvoj především v ekonomické oblasti. Od roku 2004 můžeme pozorovat opakované snahy o přerušení spolupráce s dlouhodobým spojencem Ruskem, jehož byla Ukrajina zhruba čtyři sta let součástí, nebo s ním významně spolupracovala. Rozhodnutí politických elit o přidružení k Evropské unii s sebou nese nové rozdělení země. Ruskojazyčné obyvatelstvo rozhodně odmítá přerušení spolupráce s Ruskem a orientaci země na západní státy. Důsledkem je nová válka na východě Ukrajiny a ztráta Krymského poloostrova.

Zpracování bakalářské práce a podrobná analýza situace radikálně změnila postoj autora práce na současnou Ukrajinu. Především ukrajinská historie nabízí mnoho odpovědí na současnost. Je velmi obtížné určit, jakým směrem má země dále směřovat, když jsou v ní zastoupeny dvě zcela odlišné skupiny obyvatelstva. Proto není možné jakékoliv současné informace hodnotit z pohledu současnosti, ale pro jejich pochopení se musíme podívat do historie. Média nám přináší informace, které nejsou vždy zcela pravdivé, a je v nich patrný názor autora zprávy. Ten však často nebývá objektivní a několikrát autor práce dospěl k názoru, že autor dané zprávy sice chápe, co se na Ukrajině děje teď, ale vůbec nerozumí tomu, proč se tak děje. Média tedy poskytují veřejnosti obraz o Ukrajině bez vysvětlení jeho podstaty. Což je velký problém.

V poslední době navíc zcela upadl zájem o situaci na východě Ukrajiny. Vyskytly se nové problémy a nové zprávy, o kterých se píše. Válka na Ukrajině dnes zajímá pouze úzkou skupinu obyvatelstva a řadový občan neví prakticky nic, pokud se o informace nebude intenzivně zajímat. Bakalářská práce znovu Ukrajinu připomíná. Ve své práci autor podrobně zpracoval vývoj Majdanu, který v novodobé historii Ukrajiny hraje velmi důležitou roli a anexi Krymského poloostrova. Ani o jedné z událostí se dnes již příliš nemluví. Přitom to jsou jedny z nejvýznamnějších událostí v Evropě dvacátého

prvního století. Připomněly nám, jak je Evropská unie neschopná reagovat na zásah světové mocnosti do území jiného státu a to, že se nejenom Amerika vojensky angažuje na blízkém východě, ale že i v Evropě může dojít znovu k ozbrojeným konfliktům. Autor práce byl při analýze materiálů zklamán hlavně reakcemi představitelů Evropské unie na ruskou intervenci. Kromě sankcí totiž nepodnikly nic, co by intervenci zabránilo. Nerozumí také tomu, proč není stejně agresivní rétorika vedena proti Spojeným státům za vojenské zásahy mimo jejich území, jako byla a je vedena proti Ruské federaci. Problematika Ukrajiny by měla být více řešena i na mezinárodní úrovni. Evropská unie by se měla aktivněji snažit o ukončení války na východě země.

Jako přínos práce autor považuje především sjednocení informací týkajících se řešené problematiky do jednoho celku, protože není mnoho prací, či článků, kde jsou tato témata rozebírána. Autor byl překvapen, že dějiny Ukrajiny jsou přeloženy v tak málo publikacích do českého jazyka. Obvykle bývají útržky z ukrajinských dějin součástí různých publikací o historii Ruska či SSSR.

Autor doporučuje, aby byly kapitoly jeho práce podrobně rozpracovány v samostatných pracích, které se zaměřovaly vždy jen na konkrétní problematiku. Informací je totiž velké množství. Rozhodně tedy není možné obsáhnout všechny podrobnosti v jedné bakalářské práci a bylo by tedy vhodné jednotlivé události na Ukrajině zkoumat v podrobnějším měřítku.

4 SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Seznam použitých českých zdrojů

BARTÁK, J. a kol. *Encyklopedický slovník*. 1. vyd. Odeon. Praha 1993, s. 1256. ISBN 80-207-0438-8

BOJKO, O. *Nejnovější dějiny Ukrajiny*. 1. vyd. Jota, s. r. o., Brno 1997, s. 267. ISBN 80-7217-7

DOLGOV, K. *Bílá kniha aneb pravda o Ukrajině*. SPR, Praha 2015, s. 116.

MARTINCOVÁ, O. a kol. *Pravidla českého pravopisu*. 3. vyd. Pansofia. Praha 1994, s. 392. ISBN – 80-901373-6-9

PAULOVČÁVKOVÁ, J. a kol. *Jak vypracovat bakalářskou a diplomovou práci*. 1. vyd. Univerzita Jana Amose Komenského Praha, Praha 2015, s. 80. ISBN 978-80-7452-106-5

ZILYNSKYJ, B., MAGOCSI, P. *Dějiny Ukrajiny*. 1. vyd. Lidové noviny, Praha 2015, s. 530. ISBN 978-80-7106-409-1

ZUBOV, A. a kol. *Dějiny Ruska 20. Století – I. díl*. 1. vyd. Argo, Praha 2015, s. 962. ISBN 978-80-257-0964-1

ZUBOV, A. a kol. *Dějiny Ruska 20. Století – II. díl*. 1. vyd. Argo, Praha 2014, s. 770. ISBN 978-80-57-0921-4

Seznam použitých internetových zdrojů

30LETÁ VÁLKA, *Bohdan Chmelnický a potopa* [online]. © 2016 [cit. 2016-01-06]. Dostupné z: http://30letavalka.cz/index.php?route=module/blog/view&blog_id=11

AKTUALNE.CZ. *Jednání nikam nevedou, přiznal na Majdanu Kličko* [online]. 24. 1. 2014 [cit. 2015-12-27]. Dostupné z: <http://zpravy.aktualne.cz/zahranici/jednani-nikam-nevedou-priznal-na-majdanu-klicko/r~6d4c197284bf11e39d22002590604f2e/>

BABINSKÝ, T. *Bosporská říše* [online]. © [cit. 2016-01-03]. Dostupné z: <http://starenarody.cz/evropa/bosporska-rise/>

BĚLKA, M. *Ruská vojska pronikla na Ukrajinu. Staví minová pole a hranice* [online]. 9. 3. 2014 [cit. 2016-01-10]. Dostupné z: http://www.lidovky.cz/ruska-vojska-pronikla-do-chersonske-oblasti-pobliz-krymu-vojaci-stavi-minova-pole-gkf-/zpravy-svet.aspx?c=A140309_090008_in_zahranici_hm

BĚLKA, M., JIŘIČKA, J. LIDOVKY. CZ. *Ukrajinský parlament odebral Krymu pravomoci, armáda zmařila útok ruských sil* [online]. 15. 3. 2014 [2016-01-11]. Dostupné z: http://www.lidovky.cz/ukrajinsky-parlament-odebral-krymu-pravomoci-armada-zmarila-utok-ruskych-sil-1yp-/zpravy-svet.aspx?c=A140315_160318_in_zahranici_hm

BLISTY. Ukrajina: „*Rusko na Krymu porušilo příměří, útočí na základnu*“ [online]. 18. 3. 2014 [cit. 2016-01-12]. Dostupné z: <http://blisty.cz/art/72602.html>

ČESKÁ TELEVIZE. *Putin: Krym vždy byl a zůstane nedělitelnou součástí Ruska* [online]. 18. 3. 2014 [cit. 2016-01-12]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/1043083-putin-krym-vzdy-byl-a-zustane-nedelitelnou-soucasti-ruska>

ČESKÁ TELEVIZE. *Ukrajina: Policie vytláčila demonstranty od sídla vlády* [online]. 9. 12. 2013 [cit. 2015-12-25]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/1060010-ukrajina-policie-vytlacila-demonstranty-od-sidla-vlady>

ČLOVĚK V TÍSNI. *Přehled politických událostí na Ukrajině – listopad a prosince 2013* [online]. [cit. 2015-12-25]. Dostupné z: <https://www.clovekvtisni.cz/cs/clanky/prehled-politickyh-udalosti-na-ukrajine-listopad-a-prosinec-2013>

ČTK, *Pozorovatelé OBSE potvrdili, že na Krymu jsou ruští vojáci* [online]. 12. 3. 2014 [cit. 2016-01-11]. Dostupné z: <http://zpravy.aktualne.cz/zahranici/pozorovatele-obse-potvrdili-ze-na-krymu-jsou-rusti-vojaci/r~7614b914aa1d11e3b1840025900fea04/>

ČTK. *Janukovyč couvl, kvůli krizi v Kyjevě svolává poslance* [online]. 23. 1. 2014 [cit. 2015-12-27]. Dostupné z: <http://zpravy.aktualne.cz/zahranici/janukovyc-couvl-kvuli-krizi-v-kyjeve-svolava-poslance/r~a9e93d0c844b11e391b80025900fea04/>

ČTK. *Na Krymu se střelelo na auto s civilisty i letadlo. Ruských vojáků přibývá* [online]. 8. 3. 2014 [cit. 2016-01-09]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/utok-na-ukrajinskou-jednotku-v-solkine-fda-/zahranicni.aspx?c=A140308_111007_zahranicni_mlb

ČTK. *Opozice ovládá západ Ukrajiny, oheň vzpoury se šíří i na východ* [online]. 27. 1. 2014 [cit. 2015-12-27]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/opozice-ovlada-zapad-ukrajiny-dk6-/zahranicni.aspx?c=A140127_145655_zahranicni_ert

DĚJINY, *Ukrajina* [online]. [cit. 2016-01-06]. Dostupné z: <http://www.dejiny.cz/ukrajina/kyjevska-rus.html>

DĚJINY, *Ukrajina* [online]. [cit. 2016-01-06]. Dostupné z: <http://www.dejiny.cz/ukrajina/povalecny-vyvoj.html>

DĚJINY, *Ukrajina* [online]. [cit. 2016-01-06]. Dostupné z: <http://www.dejiny.cz/ukrajina/ruska-nadvlada.html>

DĚJINY, *Ukrajina* [online]. [cit. 2016-01-06]. Dostupné z: <http://www.dejiny.cz/ukrajina/soucast-sovetskeho-svazu.html>

HÁJEK, A. *Washington se omluvil za sprostárny na adresu EU a zlobí se na Rusy* [online]. 7. 2. 2014 [cit. 2015-12-29]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/ukrajina-nulandova-do-prdele-s-eu-d48-/zahranicni.aspx?c=A140207_111107_zahranicni_aha

HÁJEK, A., ČTK. *Jste hrdinové tohoto století, děkovala Tymošenkova lidem na Majdanu* [online]. 22. 2. 2014 [2015-12-30]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/tymosenkova-ukrajina-propusteni-dl1-/zahranicni.aspx?c=A140222_180228_zahranicni_aha

JCI., ČTK. *Svět už Janukovyče odepsal, USA varují před provokacemi* [online]. 28. 2. 2014 [cit. 2016-01-02]. Dostupné z: http://www.lidovky.cz/ukrajina-ma-novou-vladu-ale-nad-krymem-zavlaly-ruske-vlajky-pqp-/zpravy-svet.aspx?c=A140227_172246_ln_zahranici_ele

KOPEČEK, L. *Formování politických stran na Ukrajině v letech 1988 až 1994*. [online]. [cit. 2016-01-06]. Dostupné z: <http://www.politologickycasopis.cz/userfiles/file/1998/1/1998-1-18-Kopeček-Formování%20politických%20stran%20na%20Ukrajině%20v%20letech%201988%20až%201994.pdf>

KUCER, M. *Polsko – historie* [online]. [cit. 2016-01-06]. Dostupné z: <http://www.infoglobe.cz/polsko-historie>

LIDOVKY. CZ, ČTK. *Odveta za Krym. Do 24 hodin opusťte zemi, přikázala Kanada ruským důstojníkům* [online]. 7. 3. 2014 [cit. 2016-01-09]. Dostupné z: http://www.lidovky.cz/odveta-za-krym-do-24-hodin-opustte-zemi-prikazala-kanada-ruskym-dustojnikum-16p-/zpravy-svet.aspx?c=A140307_091958_ln_zahranici_msl

LIDOVKY. CZ, ČTK. *Přišli o Krym bez boje. Mám svou čest, rezignoval ministr obrany* [online]. 25. 3. 2014 [cit. 2016-01-12]. Dostupné z: http://www.lidovky.cz/ukrajinsky-ministr-obrany-nabidl-demisi-parlament-ji-odmitl-prr-/zpravy-svet.aspx?c=A140325_114745_ln_zahranici_msl

LIDOVKY. CZ, ČTK. *Ukrajina stopla integraci do EU. Jdeme správným směrem, řekl Janukovyč* [online]. 21. 11. 2013 [cit. 2015-12-25]. Dostupné z: http://www.lidovky.cz/ukrajina-stopla-integraci-do-eu-jdeme-spravnym-smerem-rekl-janukovyc-12n-/zpravy-svet.aspx?c=A131121_155645_ln_zahranici_msl

LIDOVKY. CZ., ČTK. „Černý čtvrtek Ukrajiny.“ *Parlament nabídl vládě metlu na demonstranty* [online]. 16. 1. 2014 [cit. 2015-12-26]. Dostupné z: http://www.lidovky.cz/ukrajinsky-parlament-schvalil-rozpocet-a-upravu-trestniho-zakoniku-bez-ohledu-na-namitky-opozice-i4f-/zpravy-svet.aspx?c=A140117_111128_ln_zahranici_msl

LIDOVKY. CZ., ČTK. „*Klauniáda*“ v parlamentu: *Ukrajina marně čeká na reformu ústavy* [online]. 5. 2. 2014 [cit. 2015-12-29]. Dostupné z: http://www.lidovky.cz/klauniada-v-parlamentu-ukrajina-marne-ceka-na-reformu-ustavy-p5m-/zpravy-svet.aspx?c=A140205_141243_ln_zahranici_msl

LIDOVKY. CZ., ČTK. *Janukovyč demisi nepodá. Je to jako řádění nacistů, řekl* [online]. 22. 2. 2014 [cit. 2016-01-01]. Dostupné z: http://www.lidovky.cz/janukovyc-demisi-nepoda-je-to-statni-prevrat-rekl-fve-/zpravy-svet.aspx?c=A140222_152640_ln_zahranici_hm

LIDOVKY. CZ., ČTK. *Janukovyč přišel o pravomoci. Všichni zemřete, hrozil při jednání polský ministr* [online]. 21. 2. 2014 [2015-12-30]. Dostupné z: http://www.lidovky.cz/bourlive-hadky-v-parlamentu-napjata-ukrajina-ceka-novou-vladu-a-reformu-ustavy-gcz-/zpravy-svet.aspx?c=A140221_112321_ln_zahranici_msl

LIDOVKY. CZ., ČTK. *Krym ohlásil okamžité připojení k Rusku, Ukrajinci jsou teď „okupanti“* [online]. 6. 3. 2014 [cit. 2016-01-08]. Dostupné z: http://www.lidovky.cz/krym-ohlasil-odtrzeni-rusko-vita-noveho-clena-federace-pgt-/zpravy-svet.aspx?c=A140306_120851_ln_zahranici_vsv

LIDOVKY. CZ., ČTK. *Krymský parlament chce anulovat předání poloostrova Ukrajině* [online]. 21. 2. 2014 [cit. 2016-01-05]. Dostupné z: http://www.lidovky.cz/krymsky-parlament-chce-anulovat-predani-poloostrova-ukrajine-p73-/zpravy-svet.aspx?c=A140221_112023_ln_zahranici_vam

LIDOVKY. CZ., ČTK. *Opozice vyzývá Ukrajince, aby přijeli do Kyjeva. Jde o osud země, burcují předáci* [online]. 1. 12. 2013 [cit. 2015-12-25]. Dostupné z: http://www.lidovky.cz/opozice-vyzyva-ukrajince-aby-prijeli-do-kyjeva-jde-o-osud-zeme-burcuji-predaci-1y0-/zpravy-svet.aspx?c=A131201_202526_ln_zahranici_oka

LIDOVKY. CZ., ČTK. *Ozbrojenci posílili kontrolu letiště na Krymu. Je to okupace, zni z Kyjeva* [online]. 28. 2. 2014 [cit. 2016-01-07]. Dostupné z: http://www.lidovky.cz/rusti-ozbrojenci-obsadili-letiste-na-krymu-kyjev-mluvi-o-okupaci-py8-/zpravy-svet.aspx?c=A140228_072333_ln_zahranici_vsv

LIDOVKY. CZ., ČTK. *Protestující v Kyjevě začali rozebírat barikády, předají i radnici* [online]. 15. 2. 2014 [cit. 2015-12-30]. Dostupné z: http://www.lidovky.cz/protestujici-v-kyjeve-zacali-uvolnovat-obsazene-objekty-pm0-/zpravy-svet.aspx?c=A140215_142531_ln_zahranici_mct

LIDOVKY. CZ., ČTK. *Šíří se separatismus. Na krymském parlamentu zavlála ruská vlajka* [online]. 26. 2. 2014 [cit. 2016-01-05]. Dostupné z: http://www.lidovky.cz/na-krymu-se-siri-separatismus-demonstranti-zadaji-referendum-p6q-/zpravy-svet.aspx?c=A140226_072116_ln_zahranici_jzl

LIDOVKY. CZ., ČTK. *Ukrajinci vyšli znovu do ulic. Tentokrát za napadenou novinářku* [online]. 29. 12. 2013 [cit. 2015-12-26]. Dostupné z:

http://www.lidovky.cz/desetitise-ukrajincu-protestovaly-proti-napadeni-novinarky-psa-zpravy-svet.aspx?c=A131229_122833_In_zahranici_ttr

LIDOVKY. CZ., ČTK. *Ukrajinci vyšli znovu do ulic. Tentokrát za napadenou novinářku* [online]. 29. 12. 2013 [cit. 2015-12-26]. Dostupné z: http://www.lidovky.cz/desetitise-ukrajincu-protestovaly-proti-napadeni-novinarky-psa-zpravy-svet.aspx?c=A131229_122833_In_zahranici_ttr

LIDOVKY. CZ., ČTK. *Ukrajinská policie má ostré náboje. Zabila přes 70 lidí, tvrdí opozice* [online]. 20. 2. 2014 [cit. 2015-12-30]. Dostupné z: http://www.lidovky.cz/ostre-naboje-pro-ukrajinskou-policii-zastrelila-60-lidi-tvrdi-opozice-128-/zpravy-svet.aspx?c=A140220_154722_In_zahranici_msl

LIDOVKY. CZ., ČTK. *V Kyjevě přišlo podpořit přidružení k EU přes 200 tisíc lidí* [online]. 15. 12. 2013 [cit. 2015-12-26]. Dostupné z: http://www.lidovky.cz/v-kyjeve-prislo-podporit-pridruzeni-k-eu-pres-200-000-lidi-plu-zpravy-svet.aspx?c=A131215_133312_In_zahranici_kys

LIDOVKY. CZ., ČTK. *V Kyjevě zuří pouliční války, umírají lidé. Kličko jedná s Janukovyčem* [online]. 22. 1. 2014 [cit. 2015-12-27]. Dostupné z: http://www.lidovky.cz/v-kyjeve-zuri-poulicni-valka-umiraji-lide-klicko-jedna-s-janukovycem-lia-/zpravy-svet.aspx?c=A140122_073003_In_zahranici_oka

LIDOVKY. CZ., ČTK. *V kyjevském ústředí explodovala bomba. Skrývala se pod nápisem „léky“* [online]. 6. 2. 2014 [cit. 2015-12-29]. Dostupné z: http://www.lidovky.cz/v-kyjevskem-ustredi-explodovala-bomba-skrývala-se-pod-napisem-leky-1f8-/zpravy-svet.aspx?c=A140206_141308_In_zahranici_msl

LIDOVKY.CZ, ČTK. *Krym vyhlásil nezávislost a žádá o připojení k Rusku, Ukrajina mobilizuje* [online]. 17. 3. 2014 [cit. 2016-01-11]. Dostupné z: http://www.lidovky.cz/krym-vyhlasil-nezavislost-a-zada-o-pripojeni-k-rusku-ukrajina-mobilizuje-1ra-/zpravy-svet.aspx?c=A140317_101014_In_zahranici_msl

MALACHOVSKÁ, A. *Dost bylo papalášů, bouří Majdan. Barikády zůstávají* [online]. 24. 2. 2014 [cit. 2016-01-01]. Dostupné z: <http://zpravy.aktualne.cz/zahranici/dost-bylo-papalasu-bouri-majdan-barikady-zustavaji/r~161535de9d4311e3a5710025900fea04/>

MÁNERT, O. *Janukovič se s opozicí dohodl na příměří, propustil šéfa armády* [online]. 19. 2. 2014 [cit. 2015-12-30]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/protesty-na-ukrajine-a-pripravy-na-utok-policie-ftf-zahranicni.aspx?c=A140219_175249_zahranicni_ert

MÁNERT, O., ČTK. *Parlament na Krymu obsadili ozbrojenci, poslanci vyhlásili referendum* [online]. 27. 2. 2014 [cit. 2016-01-06]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/neznami-ozbrojenci-obsadili-krymsky-parlament-hlasi-tatari-plm-/zahranicni.aspx?c=A140227_071408_zahranicni_jpl

MILENKOVIČOVÁ, I. *Nesvrhli mě, utekl jsem, řekl Janukovyč. Rusko o pomoc nežádá* [online]. 28. 2. 2014 [cit. 2016-01-02]. Dostupné z: <http://zpravy.idnes.cz/projev->

sesazeneho-ukrajinskeho-prezidenta-viktora-janukovyce-v-rusku-v-rostove-na-donugb8-/zahranicni.aspx?c=A140228_142035_zahranicni_im

MILENKOVIČOVÁ, I., ČTK. *Je to státní převrat, brání se Janukovyč. Parlament ho sesadil* [online]. 22. 2. 2014 [cit. 2016-01-01]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/ukrajinska-expremierka-tymosenkova-vysla-na-svobodu-parlament-omezil-janukovycovy-pravomoci-ijw-/zahranicni.aspx?c=A140222_130359_zahranicni_im

MUNDO, *Krym-historie* [online]. [cit. 2016-01-06]. Dostupné z: <http://www.mundo.cz/krym/historie>

MZV. *Ukrajina* [online]. 16. 4. 2014 [cit. 2016-01-01]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/udalosti_a_media/fakta_a_data_k_aktualitam/ukrajina.html

NEWSLAB. *Historie Krymu* [online]. [cit. 2016-01-03]. Dostupné z: <http://www.newslab.cz/krym/>

NOVINKY, ČTK. *Krize na Ukrajině pokračuje, Füle jedná v Kyjevě* [online]. 25. 1. 2014 [cit. 2015-12-27]. Dostupné z: <http://www.novinky.cz/zahranicni/evropa/325586-krize-na-ukrajine-pokracuje-fule-jedna-v-kyjeve.html>

PAVLÍČEK, T., ČTK. *Demise Azarova nestačí. Musí odejít i prezident Janukovyč, volá Klíčko* [online]. 28. 1. 2014 [cit. 2015-12-27]. Dostupné z: http://www.lidovky.cz/janukovyc-prijal-demisi-vlady-parlament-zrusil-kontroverzni-zakony-12n-/zpravy-svet.aspx?c=A140128_093435_ln_zahranici_msl

PAVLÍČEK, T., ČTK. *Ukrajina se vrací do náruče Moskvy. Tymošenková svolává lidi do ulic* [online]. 22. 11. 2013 [cit. 2015-12-25]. Dostupné z: http://www.lidovky.cz/ukrajina-se-vraci-do-naruce-moskvy-tymosenkova-svolava-lidi-do-ulic-111-/zpravy-svet.aspx?c=A131122_083053_ln_zahranici_msl

REUTERS. LIDOVKY. CZ., ČTK. *Přehled sobotních nejdůležitějších událostí kolem Krymu* [online]. 1. 3. 2014 [2016-01-08]. Dostupné z: http://www.lidovky.cz/prehled-sobotnich-nejdulezitejsichj-udalosti-kolem-krymu-pa3-/zpravy-svet.aspx?c=A140301_194608_ln_zahranici_ani

REUTERS., ČTK. *Ukrajinský prezident Janukovyč podepsal amnestii pro demonstranty* [online]. 31. 1. 2014 [cit. 2015-12-28]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/ukrajinsky-prezident-janukovyc-podepsal-amnestii-pro-demonstranty-1il-/zahranicni.aspx?c=A140131_141335_zahranicni_aha

SPENCEROVÁ, T. *Ukrajina ustupuje od bran Unie. Je to problém?* [online]. 22. 11. 2013 [cit. 2015-12-25]. Dostupné z: <http://www.literarky.cz/politika/svet/16317-ukrajina-ustupuje-od-bran-unie-je-to-problem?format=pdf>

SPUTNIKNEWS. *Rusko obsadilo většinu strategických objektů na Krymu* [online]. 3. 3. 2014 [cit. 2016-01-08]. Dostupné z:

http://cz.sputniknews.com/czech.ruvr.ru/news/2014_03_03/Rusko-obsadilo-vetsinu-strategickych-objektu-Krymu-3155/

ŠAJTAR, J. *Stručná chronologie dějin Ukrajiny – země, která se proměnila v peklo* [online]. © 1. 2. 2014 [cit. 2016-01-06]. Dostupné z: <http://www.reflex.cz/clanek/historie/54222/strucna-chronologie-dejin-ukrajiny-zemektera-se-promenila-v-peklo.html>

UKRAJINCI. *Stručná historie Ukrajiny v datech* [online]. © 2016 [cit. 2016-01-06]. Dostupné z: <http://www.ukrajinci.cz/cs/ukrajina/detail/strucna-historie-ukrajiny-vadatech/>

ZEMAN, J. *Některé zajímavosti z historie Krymu* [online]. 27. 3. 2014 [cit. 2016-01-03]. Dostupné z: <http://www.reformy.cz/zpravy/nektere-zajimavosti-z-historie-krymu/>

ZIEGLER, A. *Hladomor na Ukrajině v letech 1932-1933* [online]. [cit. 2016-01-06]. Dostupné z: <http://dejinyasoucasnost.cz/archiv/2009/4/clovek-citi-stale-jenom-hlad/>

ŽILKOVÁ, V. *Kyjev se změnil v peklo. Vláda povolala armádu, rozvědka viní opozici* [online]. 19. 2. 2014 [cit. 2015-12-30]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/peklo-na-zemi-v-kyjeve-0ul-/zahranicni.aspx?c=A140219_094256_zahranicni_vez

ŽILKOVÁ, V. *Rozštěpená Ukrajina. Krym jde vstříc Rusku, Lvov vyhlásil nezávislost* [online]. 19. 2. 2014 [cit. 2015-12-30]. Dostupné z: http://www.lidovky.cz/rozstepena-ukrajina-krym-miri-do-ruska-lvov-vyhlasil-nezavislost-109-/zpravy-svet.aspx?c=A140219_170956_ln_zahranici_msl

5 SEZNAM ZKRATEK

HDP – Hrubý domácí produkt

NATO – North Atlantic Treaty Organization (Severoatlantická aliance)

OBSE – Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě

OUN – Organizace ukrajinských nacionalistů

Př. n. l. – Před naším letopočtem

RUCH – Lidové hnutí Ukrajiny za přestavbu

RUP – Revoluční ukrajinská strana

UDAR – Ukrajinská demokratická aliance za reformy

UPA – Ukrajinská povstalecká armáda

USA – Spojené státy americké

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Jakub Matyska

Obor: Bezpečnostní studia

Forma studia: prezenční

**Název práce: Vývoj Ukrajiny od Majdanu do anexe Krymu (listopad 2013 –
březen 2014)**

Rok: 2016

Počet stran textu bez příloh: 47

Počet titulů českých použitých zdrojů: 8

Počet internetových zdrojů: 63

Vedoucí práce: Ing. Jiří Šelder CSc.